Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 5 (13629) | 1972 оной январиин 7, пятница | Сэн 2 мүнгэн

[П]АРТИЙНА [ЭХ]ИН ОРГАНИЗАЦИИН [С]ЕКРЕТАРЬ

[БУРЯАД]АЙ РЕСПУБЛИКЫН промышленна предприяти, ба[рил]га, колхоз болон совхозуудай, научна, мүн бэшэшье эм[хин]ануудай дэргэдэ 1100 гаран партийна эхин организаци [х]үдэлмэрилнэ. Партиин XXIV съездэ хэhэн ЦК-гай тоо[гоо] [ш]идхэл соо Л. И. Брежнев ...«партийна эхин организаци [п]артиин политикые бэелүүлхэ хэрэгтэ тон шухала hуури [болоно»] гэжэ тэмдэглээ hэн. Энэ тон зүб заабари. Партийна эхин [организ]ацинууд партиин үндэhэ hууринь болодог hэн туладаа [парти]й политикые бэелүүлхэ, арад түмэниие ба коммунист[нуудые] хүмүүжүүлхэ, гэгээрүүлхэ хэрэгые үргэнөөр ябуулха, [тиигэ]хэ хүсэн болоно бшуу.

[Манай] республикын партийна эхин организацинуудта тоосоото [hунгал]тын суглаанууд болoжо үнгэрбэ. Иимэ суглаанууд пар[тийна б]үлэг ,цехэй, отделениин партийна организаци бүхэндэ бо[ложо] байна. Һунгалта эмхитэйгээр үнгэрөө. Шэнээр hунгагда[hан пар]тбюронуудай составай гэшүүдээр ,секретарьнараар 3000 [гаран] коммунистнууд дэбжүүлэгдээ. Тэдэнэй дунда 1019 секре[тар]ь болоно. Секретарьнараар коллективтээ хүндэтэй, бэлэд[хэл]итай коммунистнууд hунгагдаа. Шэнээр hунгагдаhан [секрета]рьнарай 40 гаран процентнь дээдэ болон тусхай дунда [эрдэм]итай хүнүүд. Тэдэнэй дунда инженерно-техническэ хү[дэ]лэгшэд болон хүдөө ажахын мэргэжэлтэд олон.

[Па]ртийна эхин организацинуудай дайшалхы ажал ябуул[г]адаа тэрэниие толгойлhон хүнhөө дулдыдаха байна. Ком[мунист]нуудайнгаа үндэр дээдэ даабари бэедээ даажа абаhан [секрет]арь эмхидхэлшэ ба hургагша, дайшалхы политическэ уда[ридагш]а байха зэргэтэй. Гадна хамта ажаллажа байhан улад[тай]о таhаршагүй холбоотой, тэдэнэй ажабайдалые hайн мэ[дэжэ б]айха ёhотой. Парторганизациин секретарьта ехэхэн эрил[тэ табига]дэг. Коммунистнууд өөрынгөө партийна ударидагшадые [хар]адаа, тэрээндэ ехэ наринаар хандадаг, тэрэнэй дүй дүр[шэл], эрдэм hургуулиинь, хүтэлбэрилхы ба эмхидхэхы шада[бари]нь харадаг. Тиибэшье эгээн түрүүн тэрэнэй хүн зонтой [хөөрэлдэ]жэ шадахые ,үнэн сэхыень, партийна хүдэлмэридэ хэр [идхэлтэ]йгаар хам оролсохо байhыень шүүжэ үзэдэг шуу. Мүнөө [болоhо]эн hунгалтаар тон лэ иимэ эрилтэ хангаха нүхэдүүд сек[ретарь]нар болон hунгагдаа гэхэдэ, зүб байна.

[Па]ртийна эхин организацинуудай хүдэлмэри ехэл үргэн, [олон талат]ые гээшэ. Эгээн түрүүшын эрилтэ партийна бюродо, тэрэ[ндэ се]кретарьта хэгдэдэг. Тэдэнэр эгээн түрүүн бүхы комму[нистн]уудай хүсэ шадалые коллективэй урда табигдаhан зорил[гонуу]дай дүүргэлтэдэ, партиин XXIV съездын шиидхэбэриие [бэелүү]лгэдэ хандуулха ёhотой. Зүгөөр секретарь гансаараа энэ [бүхы] хэрэг эмхидхэхэ бэшэ, харин бюрогой ба комитедэйнгээ [гэшүү]дые элсүүлхэ, коллективээрээ ажал хүдэлмэреэ эмхидхэхэ [ёhото]й.

[Ма]най республика дотор нимэрхүүгээр партийна хүдэлмэреэ [ябуул]даг секретарьнар олон бии. Жэшээлхэдэ, Бэшүүрэй аймагай «Победа» колхозой коммунистнууд дүрбэдэхи жэлээ өөрын[гөө па]ртийна организациин секретаряар Александр Яковлевич [Кузне]цовые hунганхай. Александр Яковлевич агроном мэргэ[жэлтэ]й, хүдөө ажахые хүсэдөөр мэдэдэг. Энэнь харюусалгата [парти]йна даабаряа дүүргэхэдэнь ехэ туhатай. Һүүлэй жэлнүүд[тэ кол]хозой коммунистнууд ажахынгаа экономикые гүнзэгыгөөр [шалга]лэн харадаг болонхой, правлениин хүдэлмэриие партийна [ажалт]ан хинан шалгадаг. Колхозойнгоо дунда шатын кадрнуу[дые з]үбөөр томилжо шадаа, мүнөө фермэ, бригаднуудые ша[лгарм]итай коммунистнууд толгойлно, тэдэнэй дунда политиче[скэ, э]кономическа hургуули hайнаар эмхидхэгдэнхэй. Эдэ бүхы [парти]йна эмхидхэлэй хүдэлмэриин аша үрэ ехэ. Тус колхоз [юhэд]эхи табан жэлэй түрүүшын жэлые ажалай амжалтатай[гаар д]үүргэбэшөө. Нүхэр Кузнецов нютагайнгаа зондо хүндэтэй, ша[на]гсэеэ гамнангүй партийна хүдэлмэреэ ябуулдаг секретарь [гэжэ] нэрэнь элитэ.

[Г]анда нимэрхүү партийна ажал ябуулагшад олон бии. Гэ[бэшье] партийна эхин организацинуудай зарим нэгэ секретарь[нарай] хүдэлмэридэ ехэхэн дутуу дунданууд үзэгдэдэг. Юуб гэ[хэдэ,] зарим секретарьнар партбюрогой, комитедэй хүдэлмэриие [хэр]р эмхидхэжэ шададаггүй, нүгөөдүүлынь предприятиингаа, [ажахын]гаа ударидагшадтай партийна хүдэлмэреэ тааруулжа [шад]даггүй байна. Олон секретарьнар партийна суглаанай, [бюрогой], комитедэй абаhан тогтоолнуудай дүүргэлтые муугаар [шалгад]на гээшэ.

[Үнгэ]эрhэн тоосоото hунгалтын суглаанууд дээрэ зарим сек[ретар]ьнар шангаар шүүмжэлэгдэhэн байна. Баргажанай адагай [больн]иин партийна организациин коммунистнууд бюрогой [хүдэл]мэриие хангалтагүй гэжэ сэгнэhэн байха юм. Секретарь, [бюро]гой гэшүүд ажалшадтаяа холбоо барисаа муутайгаар хү[дэлдэ]г, коллективэй ажал хүдэлмэридэ багаар hанаагаа табидаг [байhа]нь энэ ушар элирхэйлнэ.

[П]артиин XXIV съездын тогтоолые бэелүүлэн, ниитын үйлэд[бэриин] ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, шэнэ продукци үйлэдбэрилхэ, [ажал]ай эмхидхэл нарижуулха, үйлэдбэриин арга боломжонуу[дые] дүүрэн хэрэглэхэ болон арадай ажахыдахи алмалтын гу[римые] наринаар сахиха асуудалнуудые партийна олонхи органи[заци]нуудай зүбөөр шиидхэжэ байhаниинь тоосоото суглаанууд[та] тэмдэглэгдээ. Гэбэшье промышленна предприятинуудай, [эм]хинуудай хүдэлмэридэ шиидхэгдээгүй асуудалнуудта ком[мун]истнууд анхаралаа ехээр хандуулаа.

[К]олхоз, совхозуудай коммунистнууд КПСС-эй XXIV съез[дын] шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар бэелүүлхэ зорилгонуу[дые] тодорхойлхын хажуугаар хүдөө ажахын үйлэдбэриин ашаг [үрэ] үшөөл бага байhые тэмдэглэhэн байна.

[П]артийна тоосоото олон суглаанууд дээрэ политическэ хү[мүүж]эри саг үргэлжэ ябуулагданагүй, олон малшадай, механи[заторн]уудай, hүниин халаанда хүдэлдэг хүдэлмэришэдэй дунда [политик]э-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэ[жэ б]айhые элирүүлээ.

[М]үн партийна суглаануудай болзор соогоо зарлагдадаг, тэн[дэ к]оллективэй ажабайдалда, хүдэлмэридэ хабаатай асуудал[нууд]ай үргэнөөр хэлсэгдэдэг болоhые коммунистнууд тэмдэглэ[жэ, б]юрогоо, партбюро, секретарьнарай хүдэлмэриин дутууе эли[рүүл]ээ. Зарим партбюронуудай, секретарьнарай хамтаараа хэл[сэжэ] абаhан элдэб олон шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтые ханга[лтаг]үй байhые тодорхойлоо.

[Э]дэ дээрэ дурсагдаhан дутуу дунданууд партийна организа[ци]н, тэрэнэй секретариин усадхаха хэрэгынь мүн болоно. Эдээ[ниие] усадхахын, партийна хүдэлмэреэ hайжаруулхын түлөө [секр]етарь бүхэн үдэрhөө үдэр бүри өөрынгөө эрдэм мэдэрэлые, [ажалай] шадабариие дээшэлүүлхэ, ойлгууламжын ба эмхидхэлэй [хүдэ]лмэриин дүй дүршэлые гүнзэгыгөөр шудалха ёhотой.

[Э]нээнэй хажуугаар КПСС-эй райкомууд, партийна комите[дүүд] эхин организацинуудай секретарьнарай хүдэлмэриие ходо[доо] үзэн шалгажа, үдэр бүри халуун туhаламжа хүргэжэ байха [зэргэ]тэй. Эгээн түрүүн секретарьнарай hуралсал эмхидхэжэ, тэ[рэнэ]й дээрэ партийна ажал ябуулгын дүй дүршэлые заажа, [тараа]гуулжа үгэхэ шухала. Гадна секретарьнарай ябуулжа бай[hан] хүдэлмэри тухай элидхэлые партийна комитедэй пленум [ба б]юро дээрэ хододоо табижа байха гээшэ ехэ туhаламжа [болo]дог.

[П]артийна организациин секретарь өөрынгөө коллектив соо [бүх]ү жэшээ харуулха хүн. Энээн дээрэhээ хүдэлмэриин дутуу [дун]датай, ажалай гурим ба журам эбдэгшэдтэй тэмсэхэ хэрэгые [эм]хидхэхэ зэргэтэй. Энэ харюусалгата хүдэлмэридэнь партиин рай[ком]уд, партийна комитедүүд үдэр бүриин туhаламжа хүргэхэ, [тэдэ]нэй оруулhан шухала hанамжануудые, нэрэ зэргые хододоо [хараа]жэ байха ёhотой.

[КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдэй, юhэдэхи табан [жэл]эй түсэбэй дүүргэлтэ хадаа имагтал партийна эхин органи[заци]нуудай дайшалхы шударгыгаар ажаллаhанhаа дулдыдаха [байн]а. Энээн дээрэhээ тэдэнэй хүдэлмэриин, секретарьнарай пар[тий]на ажал ябуулгын хэмжээе дээшэлүүлхэ гээшэ КПСС-эй [бүх]ы райкомуудай, парткомуудай нэгэн хамта шиидхэлсэхэ зо[рил]гонь мүн болоно.

ШАДАЖА ШАХАА

[Зэд]хин-Булагай совхозой [манда]й малшадай нэгэн [Илья] Сергеевич Васильев [үнгэ]рэгшэ ноябрь, декабрь [hара]нуудта 164 эрэ хашара[гай]ые шахан таргалуулжа, [тэр]эн тэдэнээ тус тустань [ду]на зэргээр 330 гаран ки[логр]амм шэгнүүртэйгээр гү[рэн]дэ тушаагаа.

[Бү]хы малайнь 80 гаран [про]цент дундаhаа дээшэ ша[ргы]тай, тарган гэhэн сэгнэл[тэ]йгээр абтаа. Тиихэдэ [ха]раад үхэрынь тус тустаа 3,5—4 центнер татаhан байна. Шахан таргалуулагдаhан хоёр hара соогоо хашараг бүхэн шэгнүүрээ дунда зэргээр сүүдхын 900 граммаар нэмээhэн байна.

Тиигэжэ Илья Васильев болон тэрэнэй нүхэд гүрэндэ мяха тушааха үнгэрэгшэ жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ горитой хубита оруулаа.

В. БОРИСОВ.

Бэшүүрэй аймаг.

Улаан-Үдын аймагай «8-е Марта» колхозой Борис Арсентьевич Шмагинай хүтэлбэрилдэг хонишодой бригада хамтадаа 508 толгой хонидые харууhалдаг юм. Үнгэрэгшэ жэлдэ тус бригадын хонишод 100 эхэ хонин бүриhөө 85 хурьга абаха түсэбтэй аад, тэрэнээ 96-да хүргэhэн байна. Мүн хонин бүриhөө тэдэнэр 3 килограмм 900 грамм ноохо хайшалха түсэбөө 400 граммаар үлүүлээ hэн. Тус бригада үнгэрэгшэ жэлэйнгээ амжалтые байгша ондо үлүүлэн дабтахаар зоригжонхой ажаллажа байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ахалагша хонишон Б. А. Шмагин.

З. ВЕСНИНАГАЙ фото.

ХҮДӨӨ АЖАХЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

РЕСПУБЛИКЫН АЙМАГУУДАЙ МАЛ АЖАЛАЙ ПРОДУКЦИ ГҮРЭНДЭ ХУДАЛДАХА 1971 ОНОЙ ТҮСЭБЭЙ ДҮҮРГЭЛТЭ ТУХАЙ

1972 ОНОЙ ЯНВАРИИН 1-нэй МЭДЭЭН

(Түсэбэй ба нэмэлтэ даабариин дүүргэлтэ процентээр)

Аймагууд	Мяхан	Һүн	Үндэгэн	Ноохо[н]
Баргажанай	97	124	107	100,8
Баунтын	100,3	94	—	—
Бэшүүрэй	91	100,7	98	100
Зэдын	95	108	106	99,2
Яруунын	93	92	102	95
Загарайн	94	99,6	142	97
Захааминай	104	107	122	99,7
Кабанскын	109	103	156	—
Хэжэнгын	95	97	54	98
Хурамхаанай	90,4	11	117	96
Хяагтын	105	109	138	101
Мухар-Шэбэрэй	97	99,9	108	92
Ахын	98	159	—	98
Прибайкалиин	99	96	100	—
Хойто-Байгалай	140	241	—	—
Сэлэнгын	100,7	95	36	97
Түнхэнэй	91	94	189	102
Улаан-Үдын	107	103	143	104
Хориин	92	105	114	93
Республика бүхыдөө	98	102	131	97

Түсэбтэ шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэл түгэсэбэ. 1971 ондо республикамнай гүрэндэ мал ажалай продуктнуудые худалдаха, тушааха түсэбөө бүхы талаарнь дүүргэбэшье, түсэбhөө үлүү мяха, ноохо тушааха нэмэлтэ даабари бэелүүлжэ шадаагүй.

Үнгэрэгшэ жэлдэ республикамнай гүрэндөө 54.000 тонно мяха худалдаха түсэбтэй, энээнhээ гадна 5000 тонно түсэбhөө гадуур тушааха даабаритай байhан. Бүхы дээрээ энэ үедэ 57.187 тонно тушаагдаа. Тиигэжэ түсэбhөө үлүү арайхан гэжэ 3187 тонно мяхан худалдагдаа бшуу. Зүгөөр 1970 онойхитой жэшэбэл, үнгэрэгшэ жэлдэ 3336 тонно мяхан ехээр тушаагдаhан байха юм.

Гүрэндэ мяха худалдаха түсэбөө бүхы аймагууд дүүргэбэшье, нэмэлтэ даабаряа орой 7 аймаг дүүргэжэ шадаа. Кабанскын аймагай ажахынууд урдынхидаал адли бултанhаа ехэ, 6875 тонно мяха гүрэндөө худалдажа, түсэбhөө үлүү 1000 гаран тонно оруулаа. Мүн Улаан-Үдын аймагай ажахынууд мяха тушааха түсэбөө 107 процент дүүргэжэ, урда жэлэйхиhээ 577 тонно ехые худалдаhан байна. Тэрэшэлэн Хяагтын, Захааминай аймагуудай ажахынууд энэ талаар амжалтатай гаранхай. Республикамнай бүхыдөө гахайн, шубуунай мяха худалдаха түсэбөө дүүргэжэ шадаа.

Зүгөөр мяха тушаалгаар республикаяа гэдэргэ татажа байhан аймагууд, ажахынууд бии. Тэдэнэрэй тоодо Баргажанай, Яруунын, Загарайн аймагууд ороно. Эдэнэр гүрэндэ мяха худалдаха нэмэлтэ даабаряа дүүргээгүй үлэхэhөө гадна, урда жэлэйхиhээ багые тушааhан байна.

Республикамнай 1971 ондо hү гүрэндэ тушааха, худалдаха түсэбөө, нэмэлтэ даабаряа үлүүлhэн байна. Жэлэй түсэбэй ёhоор 105.000 тонно, нэмэлтэ даабаряар 8.000 тонно hүн худалдагдаха байбал, бүхыдөө 115.360 тонно тушаагдаа. Урда жэлэйхитэй сасуулхада, 1971 ондо 1318 тонно hүн ехэ худалдагдаhан байха юм.

Һү гүрэндэ худалдаха түсэбөө, нэмэлтэ даабаряа 11 аймаг дүүргэээ. Гансал Сэлэнгын аймаг hү худалдаха жэлэй түсэбөө дүүргэжэ шадаагүй. Баргажанай, Зэдын, Захааминай, Хурамхаанай, Хойто-Байгалай, Хориин аймагууд hү худалдаха түсэбөө, нэмэлтэ даабаряа холо үлүүлhэн байна.

Тиин нилээд олон аймагууд гүрэндэ түсэбhөө гадуур hү худалдаха гүрэнэй даабари дүүргээгүй үлөө. Тиимэ аймагууд гэбэл: Яруунын, Хэжэнгын, Түнхэнэй, Прибайкалиин, Баунтын, Загарайн, Мухар-Шэбэрэй аймагууд болоно. Эдэ аймагууд мүн урда жэлэйхиhээ бага hү бэлэдхэлэй пунктда оруулhан байна. Илангаяа айлнуудhаа hү худалдан абаха түсэб мууса дүүргэгдээ. 1971 ондо айлнуудhаа 2000 тонно hү худалдажа абахаар хараалагдаhан байбал, тэрэнь оройдоо 78 тоннодо хүрөө гэхэ гү, али түсэб миил 4 процент дүүргэгдээ.

Юhэдэхи табан жэлэй эхиндэ үндэгэ гүрэндэ тушааха, худалдаха түсэб юрэнхы дээрээ амжалтатайгаар дүүргэгдээ. Түсэбэй ёhоор 40 миллион, нэмэлтэ даабаряар 10 миллион үндэгэн худалдагдаха байгаа hаа, бүхыдөө 65.265 мянган үндэгэн тушаагдаа. Энэ талаар Кабанскын, Загарайн, Улаан-Үдын, Хяагтын аймагууд шалгаржа гараа. Республикамнай урда жэлэйхиhээ 13 миллион гаран үндэгэ олониие худалдаhан байна. Илангаяа «Птицепром» трестын совхозууд түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэжэ, түсэбhөө үлүү 13 миллион гаран үндэгэ оруулаа.

Теэд үндэгэ тушаалгаар бүхы аймагуудта hайн гэхын аргагүй. Хэжэнгын, Сэлэнгын, Бэшүүрэй аймагууд үндэгэ гүрэндэ худалдаха түсэбөө дүүргээгүй үлөө. Мүн айлнуудhаа үндэгэ худалдажа абаха түсэб бэелүүлэгдээгүй. Түсэбэй ёhоор 2977 мянган үндэгэн абтаха байгаа hаа, тэрэнь миил 1467 мянгада хүрөө.

Үнгэрэгшэ жэлдэ республикамнай гүрэндэ ноохо тушааха түсэбөө дүүргэбэшье, түсэбhөө үлүү 2000 центнер ноохо худалдаха даабаряа бэелүүлжэ шадаагүй. Ноохо гүрэндэ тушааха түсэб, нэмэлтэ даабаряа дүүргэhэн аймагууд гэбэл: Баргажанай, Бэшүүрэй, Хяагтын, Түнхэнэй Улаан-Үдын аймагууд болоно. Бусад аймагууд түсэбhөө үлүү ноохо тушааха даабаряа дүүргээгүй.

Республикамнай бүхы дээрээ 1971 ондо урда жэлэйхиhээ 708 центнер ноохо бага тушаагаа. Ноохо бага худалдажа, республикаяа гэдэргэ татагшадай тоодо Бэшүүрэй, Загарайн, Яруунын, Мухар-Шэбэрэй, Хориин, Ахын, Хэжэнгын, Хурамхаанай, Сэлэнгын аймагууд ороно.

Зорилго юуб гэхэдэ, шэнэ жэлэй эхинhээ хойшо гүрэндэ мал ажалай продуктнуудые худалдаха түсэб hара, квартал бүхэндэ бэелүүлхын түлөө мүрысөөе ажахы, аймаг бүхэндэ эршэ ехэтэйгээр эмхидхэгдэхэ зэргэтэй. Мал ажалай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ талаар бии байгаа арга боломжонууд сүм элсүүлэгдэхэ ушартай.

АРИЛАГТЫ СААШАА АМГАЛАН ВЬЕТНАМҺАА!

Студентнэрэй мэдүүлгэ

Вьетнамай Демократическа Республикын hуурин тосхонуудые, hургуули, больницануудые американ сэрэгшэдэй харата муухайгаар бомбодожо байhые буруушааhан митингнүүд Буряад орон доторнай болoжол байна.

Улаан-Үдэ. Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ Буряадай багшанарай институдай актова зал соо студентнэр болон багшанар олоороо сугларанхай. «Вьетнамhаа шуhата нюдаргаяа зайлуулагты!» гэhэн томо плакат сценэ дээрэ үлгөөтэй.

Америкын империалистнуудай зэрлиг добтолгые буруушаалгын митингые институдай парткомой секретарь **Д. Д. Очиров** нээбэ.

Мүнөө бүхы дэлхэйн үнэншэ хүн түрэлтэн баатарлиг Вьетнам тээшэ харасаяа шэглүүлэнхэй. Америкын империалистнуудай зэрлиг аашые тэдэнэр зэбүүрхэн буруушаана. Далаад онуудай Вьетнам орон хадаа 30 гаран онуудай Испаниие hануулна. Тиихэдэ 1939 ондо дай үүсхэhэн фашизм яаха аргагүй үхэлөө олоо hэн. Харин мүнөө Пентагоной генералнуудай үүсхэhэн энэ зэрлиг ааша мүн лэ сарагдан hалаха зэргэтэй.

Залуу хүбүүд, басагад ендэр дээрэ гаража, зэбүүрхэлэй шэрүүн үгэнүүдые хэлэнэ. Физико-математикын факультедэй хоёрдохи курсын студент **Алексей Пургин** үгэ хэлэхэдээ, иигэжэ тэмдэглээ:

— Америкын империалистнууд иимэ ааша гаргахадаа, өөhэдынгөө үхэлhөө холо ошонгүй, тэрээндэ бүри дүтэлжэ байна. Баатарлиг вьетнам арад гансааран бэшэ. Тэдэндэ туhалха оронууд олон.

— Манайл аха дүүнэрые, манайл үхибүүдтэл адли бишыхан хүүгэдые Америкын хархис дээрмэшэд хорото бомбонуудай гал дүлөөр нэрбэжэ, алажа байна. Вьетнам арад хэзээдэшье илаха! — гэжэ биолого-химиин факультедэй нэгэдэхи курсын студент **Владимир Демин** мэдүүлнэ.

— Урда Вьетнамай баатар хүбүүд, басагадта — манай хани халуун амар мэндэ! — гэжэ хари хэлэнэй факультедэй хоёрдохи курсын студентка **Людмила Томах** хэлэнэ. — Манай зүрхэ сэдьхэл уур сухалаар дүүрэнхэй. Зэрлиг энэ добтолгые бидэ зэбүүрхэн буруушаанабди.

Ендэр дээрэ—студент **Владимир Хойлов:**

— 1960-аад онуудта бидэнэр баатарлиг Кубын арадые дэмжэгшэ hэмди. Тиигэжэ Куба илаа. Мүнөө Вьетнамай илахань тон лабтай.

Студентнэрэй үгэ хэлэhэнэй hүүлээр түүхын эрдэмэй доктор нүхэр **Д. Б. Улымжиев** ендэртэ гарана:

— Эб найрамдалда дуратай хүн түрэлтэн Америкын империалистнуудай зэрлиг добтолгые зэбүүрхэн буруушаана. Бидэнэр тэдэнэртэй hаналаа нэгэдэнэбди. Америкын эзэрхэг түримхэйшүүл, арилагты саашаа амгалан Вьетнамhаа!

Буряадай студентнэр болон эрдэмтэдэй вьетнам арадые дэмжэhэн бэшэгые түүхын эрдэмэй доктор, профессор **Е. Е. Тармаханов** уншаба. Энэ бэшэг ДРВ-гэй Москвада байдаг элшэн сайдта эльгээгдээ.

С. ГАВРИЛОВА.

АЛДАРТА ОЙН ХҮНДЭЛЭЛДЭ

САНТЬЯГО. (ТАСС). Январиин 4-нэй үдэшэ улаахан самсануудтай хүбүүд, басагад Чилиин ниислэлэй муниципальна театрай залаар дүүрэн сугларба. Коммунис Залуушуулай Союз (СКМ) Чилиин Компартиин 50 жэлэй ойдо зорюулагдаhан баярай суглаа эндэ үнгэргөө. Сугларагшадай дунда —СКМ-эй олон тоото эдэбхитэд, орон доторхи залуушуулай түрүүшын коммунис эмхинүүдтэ хабаадаhан коммунистнууд-ветеранууд бии. Суглаанай президиумдэ—Чилиин Компартиин Генеральна секретарь Луис Корвалан, Коммунис Залуушуулай Союзай ЦК-гай генеральна секретарь Гладис Марин, Арадай нэгэдэлдэ хабаатай бусад партинуудай залуушуулай эмхинүүдэй түлөөлэгшэд, Чилиин Компартиин 50 жэлэй ойн hайндэртэ ерэhэн ахадүү партинуудай делегацинуудай хүтэлбэрилэгшэд, тэрэ тоодо КПСС-эй делегациин толгойлогшо, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь А. П. Кириленко hууба.

Чилиин Компартиин 50 жэлэй ойдо зорюулжа Коммунис Залуушуулай союзай пропагандын отрядай уран зураашадаар бүтээгдэhэн дурасхаалта зурагые нээлгэдэ тэрэл үдэр КПСС-эй делегациин гэшүүд Вьетнамай, Коста-Рикын, Уругвайн ба бусад оронуудай делегацинуудтай хамта хабаадаа.

КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, Молдавиин Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь И. И. Бодюл тэндэ болоhон митинг дээрэ үгэ хэлэбэ.

МАНАЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

ХАБАРАЙ ТАРИЛГАДА ХЭР БЭЛДЭНЭТ?

Юhэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ—1972 ондо ороохо тарянай, бусадшье ургамалнуудай үндэр баян ургаса абахын түлөө тэмсэхые шиидээд, Зэдын аймагай таряашад, механизаторнууд республика соогоо социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ үүсхэл гаргаhан байна.

Хэнэйшье мэдэhээр, трактор, машинануудые үбэлдөө эрхимээр заhабарилжа, хабарай тарилгада эртээнhээ түгэс бэлэн болгожо шадаа hаа, ороохо тарянай үндэр баян ургаса абаха үндэhэ hууриин табигдаха байhаниинь элитэ.

Мүнөө колхоз, совхозуудта оньhото техникэ хэр зэргэ hайнаар заhабарилагдажа байhан тухай хөөрэжэ үгэхыень манай корреспондент хэдэн ажахынуудай мэргэжэлтэдтэ хандаа. Тэдэнэй харюу доро толилогдобо.

Хяагтын аймагай Хүдэрийн совхозой МТМ-е даагша А. Д. ХОСОЕВ:

— Манай совхозойхид хэр угhаа хойшо трактор, машина заhабарилгые тон харюусалгатай ажал гэжэ тоолодог. Тиигэнгүйшье яаха hэм. Үбэлдөө техникээ hайнаар заhабарилжал шадаа hаамнай, хабар, зун, намарай үедэ бүхы хүдэлмэри хаhа саатаа эрхим шанартайгаар бүтээгдэхэ бшуу.

Эдэ үдэрнүүдтэ трактор, машина заhабарилха хүдэлмэри түлэг дундаа ябана. Үнгэрэгшэ жэлэй дүрбэдэхи кварталдэ түсэбэй ёhоор 20 трактор заhабарилха аад, шэнэ жэл гаратар 22 трактор бэлэн болгообди. Мүнөө мастерской соомнай үшөө найман трактор задалагдаад, тэдэнэй зариманиинь ойрын үдэрнүүдтэ бэлэн боложо гарахань. Дунда зэргээр долоонайман тракторые хоёр недели соо заhабарилжа дүүргэнэбди.

Мастерскойдомнай тракторай гол хубинуудые hалгаажа, узел болгон хубаагаад заhабарилха 11 цех эмхидхэгдэнхэй. Энэ жэлдэ тракторай бүхы деталь, частьнуудые задалаад угааха, тоhо, тооhонhоонь сэбэрлэхэ оньhон түхеэрэлгэтэй цех, мүн тракторай моторой коленчетэ валые мүлихэ, тошылдохо түхеэрэлгэтэй цех шэнээр бии болгогдоо. Тиигэжэ трактор заhабарилха хүдэлмэри гол түлэб оньhожоруулагдаа, поточно-узловой аргаар хэгдэдэг болоо.

Заhабарилгада ехэнхидээ олон жэлдэ таhалгаряагүй хүдэлhэн, hайн мэргэжэлтэй хүнүүд табигданхай. Жэшээнь, мотоор заhабарилдаг цехтэ хүдэлдэг Гомбожап Очиров, Бата Байнзуров, Базаржап Бадмаев, түмэршэ дархашуул Роман Ефремов, Александр Тимофеев гэгшэд даабаряа хододоо үлүүлэн дүүргэдэг, хэhэн ажалаа эрхим шанартайгаар бүтээдэг зон юм.

Бүхы тракторнуудаа, хабарай тарилгада хүдэлхэ бусад машина зэмсэгээ мартын 1 болотор бэлэн болгохо зорилготойбди.

Түнхэнэй аймагай «Сибиряк» колхозой главна инженер Г. М. ТОМИЛОВ:

— Намартаа гол хүдэлмэреэ дүүргэмсээрээ трактор, машинануудые заhабарилха түсэб, график табяад, бүхы техникээ ямар болзор соо бэлэн болгожо шадахабибди гэжэ механизаторнуудтаяа хөөрэлдэhэн, тодорхой уялга абаhан байнабди.

Тиигэжэ хабарай тарилгада хүдэлхэ бүхы трактор, машинануудые февралиин 23 болотор заhабарилжа дүүргэхэ зорилго табигдаа hэн. Эхилhэнhээ хойшо энэ хүдэлмэримнай яhала муу бэшээр ябана. Нёдондо жэлэй дүрбэдэхи кварталай түсэбшье дүүргэгдээ.

Бидэ заhабарилгын хүдэлмэриие бригадно-узловой аргаар эмхидхэдэгбди. Илангаяа Еловско отделениин (бригадирынь И. Г. Томилов), Түхэреэнэй отделениин (бригадирынь Г. И. Сороковиков) механизаторнууд илангаяа бүтээсэ ехэтэй ажалаараа шалгарна. Заhабарилгын узелнуудта хүдэлдэг мэргэжэлтэд А. Щекин, М. Г. Кобелев гэгшэдэй заhабарилhан юумэ хэзээдэшье эрхим сэгнэлтэдэ хүртэдэг.

Түбхын түрүүн шанарай түлөө шангаар тэмсэнэбди. Заhабарилагдаhан деталь, частьнуудые, узелнуудые инженер-механик А. Н. Богулов өөрөө наринаар шалгаад, тусхай стендүүдтэ хүдэлгэжэ үзэhэн, туршаhан хойноо тракторта табидаг. Тракторай зүрхэн—двигатель илангаяа шанга шалгалта гарана. Тэрэниие хүйтөөр, халуугаар хүдэлгэжэ туршаха шэнэ стенд энэ жэлдэ түрүүшынхеэ тодхообди. Энэмнай заhабарилгын шанарые бүри дээшэлүүлхэ байhаниинь элитэ.

Хэжэнгын совхозой главна инженер М. Х. ХАНДАРХАЕВ:

— Түрүүшээр тракторта хэрэгтэй зарим шухала частьнуудай дутамаг байhанhаа боложо, үнгэрэгшэ жэлэй дүрбэдэхи кварталай заhабарилгын түсэб дүүргэжэ шадаагүйбди. Мүн олохон тракторнай наг шэбхэ шэрэлгэдэ, hолоомо зөөлгэдэ хүдэлжэ байгаа.

Харин мүнөө энэ гээгдэлээ усадхаха, урид табиhан графигаа хүсэхын түлөө бүхы хэмжээ абахабди. [Гүрб]hоноо дүүргэхэ аргатайшьебди. Мастерской соомнай энэ жэлдэ түрүүшынхеэ тракторай хүндэ, томо частьнуудые үргэхэ, иишэ тиишэнь зөөхэ тусхай электрокран тодхогдоо. Цехүүднайшье олон болоо. Манда токарь, слесарь, гагнууршан, электрослесарь, түмэршэ дархан гэхэ мэтэ элдэб янзын мэргэжэлтэд олон. Тиимэhээ хуушарhан деталь, частьнуудай заримыень гагнаад, тошылдоод, шэнэлээд дахин табидаг, ямаршье орёо нарин заhабарилга өөhэдөө хэдэг болообди. Энэ талаар үнинэй механизаторнууд Борис Яковлев, Владимир Нагмитов, Владимир Фадеев гэгшэд мэргэжэл шадабари ехэтэй хүнүүд юм.

Мастерской дотороо дэлгэрhэн мүрысөөндэ сеялкэ, плуг, культиватор гэхэ мэтэ машинануудые заhабарилдаг мэргэжэлтэд Цырен Батомункуев, Агафон Федотов, Николай Филиппов гэгшэд онсо шалгарна. Эдэнэр hара, кварталай түсэб үлүүлэн дүүргэнхэй. Мүнөөшье шанга хүйтэнэй үедэ ажалайнгаа эршые hуладханагүй.

ТҮСЭБТЭ ТАБАН жэлэй түрүүшынь жэл барагдашаба. Үнгэрhэн жэлдэ бэелүүлхээр хараалhан түсэбүүдые хүсэндэнь хүргэхын тула аймагаймнай ажалшад эрмэлзэл ехэтэйгээр, зориг түгэлдэрөөр ажаллаа гээшэ. Юhэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлэйнь богоhо алхажа ороод байхадаа, гэдэргээ эрьен хараха, хэhэн хүдэлмэриингөө дүн шанжалжэ үзэхэ, бодолгото болохо ушар гарана. Сэхынь хэлэхэдэ, манай хүдэлмэридэ hайншье, дутуу дундашье зүйлнүүд бии ха юм даа.

1971—1975 онуудай туршада бүтээхэ юумэмнай нилээд ехэ. Табан жэлэй түсэб амжалтатайгаар бэелүүлхын тула эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри хэхэ, али олон хэмжээнүүдые абаха уялгатайбди. Тиигээдшье дүүргэлтынь хойноhоо мүнөөнhөө шанга хиналта таблагүйдэ аргагүй болоно. Юуб гэхэдэ, энэ шэнэ табан жэлэй туршада урдахи наймадахи табан жэлэйхидэ орходоо hураггүй ехээр ороохо, хартаабха, овощ, мал ажалай продуктнуудые абаха, гүрэндөө худалдаха болонобди. Жэшээнь, хартаабха тушаалга хорёодhоо нааша мянган центнерээр, овощ—хоёрhоо үлүү дахин ехэ байха. Тиихэдэ мяха худалдаха түсэбнай 40 процент, hү—45 процентээр дээшээ болохо жэшээтэй.

Шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ таряашаднай нилээд амжалтатай хүдэлжэ гараа hэн. Гүрэндэ ороохо худалдаха жэлэй түсэб 27 мянган центнерээр үлүүлэгдээ. Тиихэдэ Бэшүүрэй совхоз 26,5 мянган центнер ороохо гүрэндэ тушааха даабаритай байhан hаа, 11 мянган центнер дээгүүр бэлэдхэhэн байна. «Рассвет», Калининай нэрэмжэтэ, «Победа» колхозуудай амжалта нилээд hайн. Тэдэнэр даабаряа хоёо үлүүлэн дүүргэhэн байха юм. Хартаабха гүрэндэ худалдаха түсэбөө аймагнай 145 процент болгоhон, hү бэлэдхэл ургалтатай.

Гэхэ зуура биргадаагүй юумэнүүд энэ талаар баhал бии. Жэшээнь, овощ абаха, гүрэндэ худалдаха түсэб дүүргэжэ шадаагүйбди. Манай аймагай ажахынууд hонгино ехээр таридаг, hайн ургаса абадаг, олзошье шадахыса оруулдаг гээшэ hэн. Харин урдаа хараха «Рассвет», XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозууд hонгиныи хүрэнгэгүй байшоо бэлэй. Тиигэжэ овощ абалта, худалдалга хойшо татагдаа бшуу. Иимэрхүү байдал ноохо абалга дээрэ мүн лэ ушараа. Ойрйоол хоёр ажахы: XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоз, Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхоз ноохо гүрэндэ бэлэдхэхэ түсэбөө дүүргэжэ шадаа. Харин бэшэ ажахынууд хэлэhэн үгэдөө хүрөөгүй. Тиигэжэ 370 шахуу центнер ноохо гүрэндөө үритэй hалаабди. Энэмнай хойшо хойшоо, энэшье, ерэхэшье жэлнүүдэй түсэб бэелүүлгэдэ тойбо татажа болохо байhаниинь элитэ.

Мүнөө аймагай байдалые дунда зэргын дүн дээрэ гаргаад харахада, hү hаалга гэмгүй янзатай. Гол түсэб болон нэмэлтэ даабариин дүүргэлтэ хангагдаа. Зүгөөр энээгээр hанаагаа заhахаар бэшэ. Ажахы бүхэн нэгэ адляар хүдэлнэгүй. Хэрбээ «Дружба», «Победа», Калининай нэрэмжэтэ колхозуудай, Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой hү абаха, худалдаха жэлэй түсэб 11 hарын туршада дүүргэээд байхадань, Бэшүүрэй ба Охин-Булагай совхозууд жэлэйнгээ даабари дүүргэжэ шадаагүй бшуу. Эдэ ажахынууд үнеэн бүриhөө hү hааха уялга болон түсэбөө заатагүй дүүргэхын түлөө шангаар оролдоогүй гэжэ тэмдэглэхэ ушар гарана. Үнеэн бүриhөө hү hаалгые эрид дээшэлүүлхэ арга боломжошье бии. Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхоз арба нэгэ hарын туршада үнеэн бүриhөө hү hаалгаар 1970 он соо hааха хэмжээндээ хүрөөд байгаа hэн. 1970 ондо үнеэн бүриhөө 2195 килограмм hү hааhан юм. Ажахы бүхэн иимэ ургалта туйлаха аргатай бшуу. Энэ жэшээ хараад байхадаа, гээгдэжэ ябадаг ажахые урагшань татаха, түрүүшүүлэй зэргэдэ гаргаха хэмжээ абаха шухала болоно.

Үнгэрhэн жэлдэ малай үдэсэ яhала урагшатай байгаа. Урда жэлэйхидэ орходоо hураггүй олон тугал, хурьган абтаа. Түлжэсэньшье яhала hайн. Нарай малай гарзалха ушар нилээд үсөөроо. Ниитын адууhа мал үсхэбэрилхэ, харууhыень hайжаруулха хэрэгтэ анхарал онсо хандуулhанай ашаар шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ үхэр, хони, адуу, шубуу үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэб дүүргэгдөө.

Гэхэтэй хамта партиин райком, ажахынуудай парткомууд, партийна эхин организацинууд хэhэн хүдэлмэреэ шанжалжэ үзөөд байхадаа, мяха абалга дээшэлүүлхэ асуудалда анхаралаа hулаар табиhанаа мэдэрхэ баатай болоо. Ажахы бүхэн доторойнгоо арга боломжонуудые гүйсэд хэрэглэжэ шадаhан байгаа хадаа гүрэндэ мяха худалдаха түсэбөө нэмэлтэ даабаритайгаарнь дүүргэхэ байгаа ха юм. Илангаяа гахай олоор гарзалуулhанhаа, түлжүүлгэ болон шахалгада табигдаhан малаа ёhоор мяхажуулжа шадаагүйhөө, мүн нэгэнүүр дарасагүй, жэжэ мал гүрэндэ тушааhанhаа болоно, мяха абалга 1970 оной дүнгэй хэмжээнhээ дээшэ ёhоор гараагүй.

Шэнэ жэлэй богоhо алхажа орогдобо гээшэ. Ажахы бүхэндэ зохёогдоhон үйлэдбэриин-финанслова түсэбэй ёhоор болоходо, манай аймагай колхоз, совхозууд 1972 ондо хүдөө ажахын продуктнуудые абалгаар бараг гарасалдаха байха бээзэбди гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. 1972 оной эхиндэ (нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулхада) ухэрэймнай тоо мянгаад, хониной—юhэ мянга шахуу, гахайн—хоёр мянган толгойгоор олон байба. Малай эдихэ тэжээлээр урда үбэлжэлгынхидэ орходоо нилээдгүй баянбди.

Тиигэбшье энэ жэлдэ бэелүүлхэ түсэбнай урданайхиhаа бага бэшэ, харин нилээд ехэ гэжэ хэлэлтэй. Бэшүүрэй аймагай колхоз, совхозууд түсэбтэ табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ 44,9 мянган центнер мяха, 86 мянган центнер hү, 4272 центнер ноохо, 2,2 миллион үндэгэ, 155 мянган центнер ороохо, 16 мянган центнер хартаабха, 2250 центнер овощ гүрэндөө тушааха түсэбтэй.

Түсэб гээшэ хуулита хэрэг гэжэ мэдэнэбди. Эдэ зорилгонуудые хүсэндэнь хүргэхын түлөө аймагай ажалшад бүхы хүсэл эрмэлзэлээ, мэргэжэл шадабаряа зорюулха байха.

Энээнтэй хамта дээрэ хэлэгдэhэн хэдэн зорилго бэелүүлхэдэ hаад түбэг ушаруулмаар, шиидхэбэреэ хүсэд олоодүй асуудалнууд бии. Нэгэдэхинь гэбэл, барилгын хэрэг болоно. Сэхынь хэлэхэдэ, барилгада мүнгэн багаар hомологдоно. Манай ажахынуудта барилга хэдэг «Бурятцелинстрой» трестын СМУ-4 1972 ондо хониной миил гурбан байра, хоёр квартиратай зургаан гэр бариха даабаритай. Манда үнеэдэй, тугалай шэнэ байранууд олон хэрэгтэй. hүүлэй гурбан жэлэй туршада үнеэдэй, тугалай нэгэшье байра баригдаагүй бшуу. Хёлгын совхоздо СМУ-4 бүри нэгэшье барилга хээгүй юм.

Бэлэдхэhэн хартаабха, овощ хадагалха газараар дуталданабди. Буркоопсоюз хадаа республикын дээдэ органуудай тогтоолой ёhоор, 200 тоннын багтаамжатай хартаабха хадагалха газар, Бага-Куналейдэ үгэрсэ абаха, дабhалха пункт, мүн тэндэ «Овощ» гэжэ магазин, 600 тонно hонгино хатааха, хадагалха склад бариха уялгатай аад, тэдээн тушаагаа hанаата болоогүй байhаар.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие үргэлжэдэнь оньhожоруулха, шэнэ түхеэрэлгэ болон техникэ үргэноор хэрэглэдэг болохо тушаа эрилтэ шангаар табигдана. Тэдэ эдэ эрилтэнүүд «Сельхозтехника» нэгэдэлэй отделениин хабаадалгагүйгөөр бүтэхэ хэрэг бэшэ. Энэ урдаа хараха эмхи зургаамнай манай захилые тон лэ хангалтагүйгөөр дүүргэнэ. Хабсаралгын, оньhожоруулгын хүдэлмэри хэжэ үгэхэ хүсэлэнгүй байдаг.

Энэ мэтын түргэн зуура шиидхэмээр юумэнүүд саг соогоо бүтэнгүй, манай колхоз, совхозуудай байдалда түбэг ушаруулна. Хүдөө ажахы хүгжөөлтэ хадаа хамтын хүсөөр шиидхэгдэхэ бүгэдэ ниитын хэрэг гэжэ мэдэжэ байгаашье hаа, уялгата албандаа хойрогоор, hали болёор хандадаг ушар үзэгдэhөөр лэ байха юм. Энээндэ эрид шууд эсэс табиха саг ерээ гэжэ дурадхамаар. Түсэбтэ шэнэ табан жэл мэнэ hая эхилhэн шэнги. Тээд хөөрэлдэhөөр байтарнай хоёрдохи жэлынь гарашаба ха юм. Саг хүлеэжэ байха hэн гү даа. урагшаа дабшажа ябана бшуу.

А. ПЛАСТИНИН,
КПСС-эй Бэшүүрэй райкомой нэгэдэхи секретарь.

КПСС-эй XXIV съездын
шиидхэбэри бэелүүлхын түлөө

ШЭНЭ ЖЭЛЭЙ ГАРААД БАЙХАДА...

Тульска область. Узловско «Пластмасс» заводто hүүлэй үедэ полиэтиленээр элдэб туулмагуудые ба олон үнгын скатерть бүтээдэг болонхой. Эндэ hара бүриндөө 300-400 мянган элдэб зүйл бүтээн гаргагдана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Халаанай мастер Мария Альберт бүтээгдэhэн скатерть шэнжэлэн үзэжэ байна.

ТАСС-ай фотохронико.

ПОЛИТИЧЕСКЭ hУРАЛСАЛ

ТҮРҮҮШЫН ХЭШЭЭЛ

КПСС-эй Сэлэнгын райкомой парткабинет соо аймагай партийна эдэбхитэдэй гурбан жэлэй hуралсалай түрүүшын хэшээл үнгэрбэ. Тус hуралсалда колхоз, совхозуудай, промышленна предприятинуудай партийна организациин секретарьнар, «Улаан-Сэлэнгэ» газетын редакциин, партиин ба комсомолой райномуудай хүдэлмэрилэгшэд хабаадалсана.

Түрүүшын хэшээл дээрэ партиин райкомой секретарь С. Д. Ринчинов, парткабинедые даагша П. И. Собянин, аймагай газетын редакторай орлогшо Ц. Г. Балданов гэгшэд лекцинүүдые уншаhан байна.

Д. ЭРДЫНЕЕВ.
Авторай фото.

hОНИРХОЛТОЙГООР ҮНГЭР...

Хориин аймагай коммунистнууд марксистско-ленинскэ эрдэмээ дээшэлүүлхын түлөө ехэ хэшээл оролдолго гаргана. Аймагай бүхы организацинууд, эмхи зургаануудта, совхозуудта, леспромхозууд болон промышленна бусад предприятинуудта политическэ hуралсал үнгэргэгдэжэ байдаг юм.

Хүрбын совхоздо коммунистнуудай hуралсал ямараар эмхидхэгдээб гэжэ hонирхоhон байгаабди.

Энэ совхозой партийна комитедэй секретарь Б. Д. Жамбалдоржиев нигэжэ хөөрэбэ:

— Манай совхоздо табан газарта политическэ hуралсал эмхидхэгдэнхэй. Гурбан отделениидтэ, машинно-тракторна мастерскойдо, совхозой управленидэ политическэ hургуулинууд хүдэлнэ. Хасууртын отделенидэ КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые, Тээгдэдэхи отделениин hургуулида партиин түүхэ үзэнэ. Тохорюугтын отделенидэ экономикын эрдэмэй үндэhэ шудална. Эдэ hургуулинуудта 39 коммунист hуралсана.

Дүршэлтэй бэрхэ хүнүүд пропагандистаар хүдэлжэ байнхай. Эдэнэр бултадаа шахуу дээдэ эрдэмтэй хүнүүд юм. Хасууртада hургуулиин багша А. И. Иванов пропагандист юм. Совхозой зоотехник-селекционер Д-Н. Б. Ванчиков Тээгдын отделениин даргадахи hургуулида пропагандистаар хүдэлнэ. Тохорюугтада тэндэхи найман жэлэй hургуулиин директор Б. П. Григорьев пропагандист юм. Нүгөө хоёр hургуулинуудые совхозой кадрнуудай таhагые даагша Т. А. Цыренов, совхозой главна экономист Н. Р. Шартов гэгшэд хүтэлбэрилнэ.

Хэшээлнүүд хэр үнгэргэгдэнэ гээшэб гэhэн асуудалда иимэ харюу үгтэбэ:

— Коммунистнуудай hуралсалай таhалдаха ушар үзэгдөөгүй. Пропагандистнарнай хэш... hайса бэлдэнэ. hуралсала... риалнууд яhала hонирхол... идейнэ үндэр дээдэ хэм... заагдана гэжэ хэлэхэ ха... Харуулан ойлгуулха зүйл... мэдээнүүд, схемэ зураг б... садые хэрэглэлсэжэ байгаа... пагандистнар материал... хөөрэжэ үгэнэ. Хасууртын... рюугтын отделенинүүдтэ ... нууд илангаяа hонирхол... үнгэргэгдэнэ.

Политическэ hуралсал о... өөгүй, булта hайн гэжэ ла... лохоб. Зарим ушарта за... ерэхэгүй ябадал ганса н... нэй зүгhөө ушардаг даа... ушарта шанга хэмжээн ... заримыень парткомой за... дээрэ гаргаха баатай боло... Тиигэжэ иимэ ябадал ... усадхаха хүсэлэнтэйбди, — парткомой секретарь дүүр...

Г. ХАГО...

Пётр Иванович Кочетов олон жэлдэ судна заhабарилгын хүдэлмэридэ хүдэлжэ, ехэ дүй дүршэлтэй болоhон хүн. Тэрэ мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулдаг. hүүлэй үедэ электро-гагнууршанай, аккумуляторщигай, котельщигэй мэргэжэлнүүдые шудалhан. Алишье мэргэжэлээрээ тэгшэ hайнаар хүдэлжэ, абаhан уялгаяа хододоо үлүүлэн дүүргэдэг. Табан жэлэйнгээ даабари болзорhоонь урид дүүргэхээр шиидэнхэй. Мүнөө халаан бүриингөө даабари 30—40 процентээр үлүүлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: П. И. Кочетов ажалдаа.

Д. БАЛДАНОВАЙ фото.

ҮХЭРШЭД... АМЖАЛТА...

Хориин совхозой малш... жэлээ эрхим hайн ажала... гүүдээр угтаба. Үнгэрэг... дэ тус ажахын үхэршэд ... центнер нэмэлтэ шагнүү... байhан hаа, 4207 центн... гоо. Мал шахан тарга... даажа абаhан түсэбөө 40 ... рээр үлүүлhэн үхэршэн ... шанов эрхим hайн үрэ ду... лажа, совхоз доторое ш... гараба.

Мүн Ааланай отделени... шэд Цырен-Ханда Цыре... Дамба Намсараев, Цы... Баяртуев хаража байhан ү... лаа hайнаар шахаhанай ... даабаринуудаа үлүүлэн дү... байна.

Б. ЛАЙДАП...
Хориин аймаг.

МАНАЙ ЭРМЭЛЗЭЛ

ШЭНЭ ТАБАН жэлэй түрүүшын жэлэй даабари болзорhоонь урид дүүргэхын тула манай заводой коллектив ехэ оролдолго гаргажа, хэзээ хэзээнэйхиhээ эрилтэтэйгээр хүдэлөө. Манай шэрэм шудхалгын цехэй коллектив жэлэйнгээ даабари декабриин 7-до дүүргээ hэн. Партиин XXIV съездын шиидхэбэринүүдээр зоригжоhон хүдэлмэришэд ажалдаа иимэ ехэ амжалта туйлаа.

hарадаа тормозой 90—92 мянган хэб хэдэг hаа, шэнэ жэлhээ hара бүри 125—130 мянган хэб хэхээр хараалаабди. Түрүү онол арга хэрэглэхэбди, эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллахабди.

М. МАНТЫКОВ,

ТАРГАН МЯХА—ГҮРЭНДӨӨ

ХЯАГТА. Коммунис партиин XXIV съездын болоhон ту... 1971 ондо Хяагтын аймагай ажалшад эршэ зоригтойгоор хү... гараа. hаянай мэдээгээр эндэхи малшад гүрэндэ 46 мянган цен... hайн шанартай мяха тушааба. Энэ шухала хэрэгэй дүүргэ... «Родина» колхозой, Хяагтын совхозой үхэршэд горитой хуби... оруулаа. Тус колхозой үхэршэд үнгэрэгшэ жэлдэ 6400 центнер... ха тушаажа, хараалhан түсэбhөө 894 центнерээр үлүүлээ.

ШУБУУШАД hАНАhАНДАА ХҮРӨӨ

Шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ Сотниковско шубуунай фабрикын коллектив амжалтатайгаар ажаллажа гараа. Эдэнэр декабриин 1 болотор 23 миллион үндэгэ абажа, жэлэй түсэб дүүргэhэн юм.

Үнгэрhэн декабрь hарада фабрикын шубуушад социалис уялгала бэелүүлхэ гэжэ улам эршэмтэйгээр ажаллаба. Тиигэжэ тэдэнэр 25 миллион үндэгэ суглуулха гэhэн социалис уялгаяа декабриин 25-да дүүргэhэн тухайгаа мэдээсээ.

Жэлэй hүүлшын үдэрнүүдтэ эндэхи шубуушад суглуулhан үндэгэеэ Баунтын аймагай алта малтагшадта, Эрхүүгэй областиин ажалшадта, хани Монголой Арадай Республикада эльгээhэн байна.

Социалис уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлгэдэ залуу коммунист Юрий Содномович Айсуевай хүтэлбэрилдэг шубуушадай түрүү бригада шалгаржа гараба. Энэ бригадынхид 11 миллион шахуу үндэгэ тушаагаа гэхэ гү, али тахяа бүриhөө 235 үндэгэ абаа.

Дүршэл, шадабари ехэтэй шубуушадай тоодо Елизавета Милентьевна Клементьева, Любовь Ильинична Шубина, Евдокия Григорьевна Афанасьева, Александра Михайловна Кузнецова, Екатерина Ткачева болон бусадые тэмдэглэмээр. Жэшээнь, Л. Шубина, А. Кузнецова гэгшэд үнгэрhэн жэлдэ нэгэ миллион гаран үндэгэ суглуулжа тушаагаа бшуу.

Мүн Галина Петровна Антоновагай хүтэлбэрилдэг бригада магтаалтай ябана. Тус бригадынхид абаhан дальбараануудайнгаа процентые дэгжээжэ шадаа.

Үнгэрhэн жэлэй дүн тух... лэхэ зуураа, инкубаторна хүдэлмэришэдэй аша габьяа... тажа болохогүй.

Шэнэ жэлдэ энэ фаб... коллектив улам hайнаар а... жа, үнгэрhэн жэлэйхиhээ 2... центээр олон үндэгэ абаха ... го урдаа табинхай.

Н. БОДИ...

Экономико шудалха лектори

Үйлэдбэриин нөөсэлгэ ба ажалай эмхидхэл

Мүнөө үедэ хүдөө ажахые машина, техникэ болон үйлэдбэридэ хэрэгтэй бүхы юумээр хангажа, хүсэ шадалыень эрид бэхижүүлхэ гээшэ эдеэ хоолой зүйлнүүдые элбэг ехээр абаха шухала эрхэ нүхэсэлнүүдэй нэгэн болоно. Эгээл тиимэhээ КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүд соо энэ асуудалай ехэ hуури эзэлhэниинь гайхалгүй.

Хэнэйшье мэдэhээр гүрэнэй нэмэлтэ капитальна hомололгоhоо ороhон мүнгэ зөөриин ехэнхи хубиие үйлэдбэриингөө фонддо оруулжа, колхоз, совхозууд өөhэдынгөө материально-техническэ баазые бэхижүүлдэг гээшэ ааб даа. Тиигээд ерэхэдээ үйлэдбэриин фонднууд хадаа ажахынуудай материально-техническэ баазын тон шухала хубинь болоно ха юм. Ондоогоор хэлэбэл, колхоз, совхоз бүхэнэй үйлэдбэриин хэрэгсэл, мүнгэ зөөриеэ хэр зэргэ ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэжэ шададаг hаа, ажахынуудай саашанхи хүгжэлтэ сүм дулдыдаха байна.

Үйлэдбэриин фонднууд хоёр хуби боложо — **гол болон эрьесын фонд** гээд хубаардаг ааб даа. Гол фонддонь удаан саг соо хэрэглэгдэжэ байдаг ажалай хэрэгсэл — гэр байра, элдэб барилга, трактор, машина, зэр зэмсэг, оньhон түхеэрэлгэ, мори унаа, адууhа мал гэхэ мэтэ ородог. Тиихэдэ эрьесын фондdo ороохо таряанай үрэhэ хүрэнгэ, үбhэ тэжээл, тоhо түлишэ, хурьга, тугал болон бусад нарай мал, шахамалнууд гэхэ мэтэ ородог байна.

Нэгэ үгөөр хэлэбэл, хүдөө ажахыда хэрэгтэй үйлэдбэриин гол фондгүйгөөр эдеэ хоолой зүйлнүүдые ехээр үйлэдбэрилхын аргагүй байhаниинь элитэ. Юуб гэхэдэ, энэ фондын газар таряалангай гектар бүридэ хэды шэнээн хүртэhэнөө гэхэ гү, али колхоз, совхозуудай гол фондоор хэр зэргэ хангагданхай байhаарнь ажахын хүгжэлтэ тодорхойлогдодог гээшэ.

Фондоор hайса хангагдаhан, тэрэнээ саг үргэлжэ аша үрэтэйгөөр хэрэглэжэ шададаг ажахынууд лэ эдеэ хоолой зүйлнүүдые ехээр абадаг байна. Энээниие Мухар-Шэбэрэй аймагай хоёр колхозой жэшээ дээрэhээ зэргэлүүлэн хаража болоно. Эндэхи Ленинэй нэрэмжэтэ болон «Коммунизм» колхозууд байгаалниингаашье эрхэ байдалаар, экономикынгоо хүгжэлтын талааршье адлирхуу ажахынууд юм. Үйлэдбэриингөө гол шэглэлээршье баhал адлишуу. Теэд фондоёо арьбадхаха талаар бии байhан арга боломжоёо гүйсэд хэрэглэжэ шадаагүй дээрэhээ Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо ниитын ажахын саашанхи хүгжэлтэ зарим тэды гээгдэлдэ ороhониие доорохи таблица дээрэhээ хаража болоно.

Хэдэхэн жэлэй саада тээ эдэ колхозууд гол фондоор аб адли хангагданхай, бэе бэеhээ юугээрээшье илгардаггүй байгаа. Эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ абажа үзэхэдэ, адли хэмжээнэй эдеэ хоолой зүйлнүүдые үйлэдбэрилдэг, адууhа малайнь ашаг шэмэ, газар таряалангайнь ургасашье баhал адли байhан. Харин мүнөө табан жэл үнгэрөөд байхада тад ондоо байдал үзэгдэнэ. Эдэ хоёр колхозой 1965 ондо, мүн 1970 ондо туйлаhан экономическа дүнгүүдые хаража үзэе.

Колхозууд	Үйлэдбэриин гол фонднууд: Эдлүүриин газарай 100 га бүридэ хүртэсэнь	Үйлэдбэриин гол фонднууд: Колхозой гэшүүн бүхэндэ хубаахада дунда зэргээр	Бүхыдөө абаhан продукцинь: Эдлүүриин газарай 100 га бүридэ	Бүхыдөө абаhан продукцинь: Колхозой гэшүүн бүхэндэ хубаахада дунда зэргээр
1965 ондо				
Ленинэй нэр.	11031	2581	10275	2405
«Коммунизм»	11544	2337	11855	2400
1970 ондо				
Ленинэй нэр.	14761	3745	12493	3169
«Коммунизм»	18946	5026	20274	5378

Тус таблица дээрэhээ харахада, «Коммунизм» колхоз үнгэрэгшэ табан жэл соо Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо орходоо hураггүй ехэ продукци үйлэдбэрилөө, ажалай бүтээсэшье нилээд дээшэлээ. Тэрээнhээ гадна, «Коммунизм» колхоздо фондын ашаг үрэ үгэсэнь нүгөөдынхиhөө баhал ехэ байна.

Энээнэйнь гол шалтагаан юун гээшэб? «Коммунизм» колхоздо үйлэдбэриинь гол фонд табан жэл соо 72 процентээр ехэ болоо. Харин Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо тэрэнь миил 22 процент ургаhан болоно. Тиигэжэ фондоор hайса хангагдаhанай ашаар «Коммунизм» колхоз үйлэдбэреэ нилээд хүгжөөжэ, тэрэнээ ашаг үрэ ехэтэй болгожо шадаа бшуу. Хэрбээ Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо үнгэрэгшэ табан жэл соо эдеэ хоолой зүйлнүүдые үйлэдбэрилгын жэлэй дунда зэргын хэмжээн урдахи табан жэлэйхиhээ миил 0,4 процентээр ехэ болоhон байхадань, «Коммунизм» колхоздо энэнь 29 процентээр ехэ болоо.

Наймадахи табан жэл соо республикымнай колхоз, совхозуудай материально-техническэ баазань нилээд бэхижээ, фондооршье hайса хангагдаа гээшэ. Жэшээлбэл, урдахи табан жэлэйхидэ орходоо хүдөө ажахыда зорюулагдаhан капитальна hомололгын мүнгэ зөөриин хэмжээн 1,8 дахин ехэ болоо. Энээнэй ашаар колхоз, совхозуудай урдахи табан жэлэйхидэ орходоо эдеэ хоолой зүйлнүүдые үйлэдбэрилгые 22 процентээр дээшэлүүлээ.

Гэхэтэй хамта, экономическа талаhаань наринаар шэнжэлжэ, ухамайлан хаража үзэхэдэ, аяар 31 колхоздо үйлэдбэриин гол фондоор хангагдасань республикын дунда зэргын хэмжээнhээ доошоо байна. Ондоогоор хэлэбэл, олохон колхозууд гол фонднуудаа арьбадхан ехэ болгожо үшөөл хүсэд шаданагүй, тэдэнээ ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэжэ биранагүй гээшэ. Илангаяа Сэлэнгын, Баргажанай, Ахын аймагуудай колхозууд, мүн Улаан-Үдын аймагай «Дружба», «Восход», Кировэй нэрэмжэтэ, «Улаан-Оронго» колхозууд, тэрэшэлэн Зэдын, Яруунын, Захааминай аймагуудай ехэнхи колхозууд үйлэдбэриин гол фонднуудаар үшөөл hулаар хангагданхай. Эдэ ажахынуудай фонднуудаар хангагдасые ядахын сагта республикын дунда зэргын хэмжээндэ хүргэжэ шадаа hаа, эдеэ хоолой зүйлнүүдые ехээр абаха шухала нөөсэнүүдэй нэгэн болохол. Энэмнай шэнэ табан жэлэй гол шухала зорилго ха юм.

Шэнэ табан жэлэй туршада урдахи табан жэлэйхидэ орходоо мяха худалдалга—31 процент, hү—14, үндэгэ—33, ноохо—21, хартаабха—16, овощ худалдалга хоёр дахин ехэ болохо ёhотой. Эды шэнээн ехэ продукци үйлэдбэрилхын тула колхоз, совхоз бүхэнэй материально-техническэ баазые эрид бэхижүүлхэ, гол фонднуудые арьбадхаха шухала болоно.

Тиигэбшье үйлэдбэриин гол фонднуудые тоогоорнь хэды ехэ болгобошье, тэрэнээ шанартайгаар, ашатайгаар хэрэглэдэг болоогүй hаа, энээнhээ hанаhанда хүрэмэ hайн үрэ гарахагүй байна. Ажалай үйлэдбэридэ хабаадаха талаараа гол фонднууд **эдэбхитэй, эдэбхи багатай** гэжэ хоёр ондоогоор сэгнэгдэдэг юм. Эдэбхитэйгээр хабаададаг фондын тоодо, нэн түрүүн эдеэ хоолой зүйлнүүдые абахада сэхэ хэрэглэгдэдэг юумэн (трактор, машина, зэр зэмсэг, ашаг шэмэ үгэдэг адууhа мал, олон жэлэй таримал ургамалнууд) ородог. Харин эдэбхи багатай фонддо гэр байра, элдэб барилганууд ороно гээшэ. Эдэмнай эдеэ хоол үйлэдбэрилгэдэ сэхэ хабаададаггүй, саагуураа өөрын нүлөө үзүүлдэг байна.

Ингээд ерэхэдээ фондын хубаарилгые hайжаруулхын тула, нэн түрүүн үйлэдбэриин гол фондын эдэбхитэй хубииень ехэ болгожо шадаа hаа, гаргашалагдаhан түхэриг бүхэнhөө ехэ ашаг у... таха жэшээтэй.

Шэнжэлжэ үзэхэдэ, үн... табан жэлдэ республика до... гэр байра, элдэб барилг... хэгдэжэ, энэнь **гол** фонд... баарилгада 4 процентээр е... лоо. Харин тиихэдэнь тэрэ... машина, техникын хуби ор... 1 процентээр нэмээ, ашаг... үгэдэг малай хуби бүри бага... hон байна. Үнэндөө гол ф... хубаарилгада техникын х... горитой hуури эзэлдэг бай... лэ эдеэ хоолой зүйл ехэ ... зөөри хэрэгсэлэй гаргаша... болодог, ажалай бүтээсэ дэ... дэг гээшэ. Жэшээлхэдэ, ш... лэгдэжэ үзэглэhэн республ... колхозуудта гол фонд соо ... кын хүртэсэ 21 процент ... лань, тэдэнэр эдлүүриин га... га бүриhөө 56,4 түхэригэй ... дукци үйлэдбэрилнэ. Харин... фонддонь техникын хүртэсэ ... 30 процент байhан колхозуу... зарай гектар бүриhөө 83 т... гэй продукци үйлэдбэрилhэн... на.

Энээнтэй дашарамдуулан, ... нуудые арьбадхалга ехэ бол... хажуугаар, тэрэниие зүбөөр ... рэглэхэ, оруулагдаhан олзо ... дые бодомжотойгоор хубаа... гээшэ гол шухала. Зарим ... нууд гол болон эрьесын ф... мүнгэ зөөри багаар оруулна, ... зоной урмашалгые дээшэлү... мнай гээд, ажалай түлөө... фонддо хэтэрхы ехэ мүнгэ т... на, хубаагдадаггүй фондо с... ха мүнгэеэ хорооно. Энэ... эсэстээ продукци үйлэдбэри... дээшэлүүлхэ хэрэгтэ түбэг т... бшуу.

Тиимэhээ фонднуудые ар... хаха, ашаглан хэрэглэхэ з... риие экономическа талаhаань... бөөр шиндхэжэ, үйлэдбэриин, ... сэлгын, культурно-ажаhуу... фонднуудые хоорондонь хуу ... рамжатайгаар ехэ болгохо, аж... түлөөhэндэ социалис гурим... римталха гэжэ колхозой жэш... Устав дотор заагдана ха юм.

А. ДЕРИГЛАЗО...
БИОН-эй экономико шэ... жэлхэ таhагай аспира...

ХҮН БҮХЭНДӨ—ДУНДА ЭРДЭМ

Январиин 4-нэй үдэр Советүүдэй байшангай конференц-зал соо арадай гэгээрэлэй асуудалаар республикын эдэбхитэдэй зүблөөн болоо. Тэрэ зүблөөндэ КПСС-эй райкомуудай секретарьнар, аймагай Советүүдэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшонор, арадай гэгээрэлэй таһагые даагшанар, ажахы болон предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд, һургуулиин директорнүүд болон тэдэнэй орлогшонор, мүн республикын хүтэлбэрилхы зургаануудай түлөөлэгшэд хабаадаба.

Мүнөө бидэ тэрэ зүблөөнэй хуряангы тоосоое уншагшадай анхаралда дурадханабди.

Хоорондоо холбоотой долоон асуудал

(Гэгээрэлэй министр С. С. ДМИТРИЕВЭЙ элидхэлһээ)

АРАДАЙ ГЭГЭЭРЭЛЭЙ асуу-...р зарлагдаhан зүблөөн дээрэ ...адай АССР-эй гэгээрэлэй ...стр **С. С. Дмитриев** элидхэл ... Партиин XXIV съездын, ...Р-эй Верховно Советэй гур-...хи сессиин шиидхэбэринүүдэй ...р арадай гэгээрэлэй хүдэлмэ-...гшэдэй урда табигдажа бай-...орилгоhоо дулдыдан гараhан ...он шухала асуудал дээрэ ...элшэ дэлгэрэнгыгээр тогтобо. ...уб даа! Мүнөө юhэдэхи табан ...й түсэбэй эрилтын ёhоор, ма-...орон дотор бүгэдэ ниитын ...хы дунда һуралсалые бидэ ...үлхэ ушартай болонобди. ...ор тэрэниие амжалтатайгаар ...үлхын тула юун хэрэгтэйб?

НЭГЭДЭХЕЭР, бүгэдэ ниитын ...уялгата найман жэлэй ...лсал гээшые бэелүүлхэ тон ...ла. Тэрээнгүйгөөр хайшаншье ...оролдоо hаа, бүгэдэ ниитын ...хы дунда һуралсал бэелүү-...хэгүй бшуу.

...анай республикые тэрэ тала-...ь абажа харабал, hайншье, ...шье жэшээ оломоор юм ха. ...1970-1971 онуудай һуралса-...жэлэй дүнгөөр 400 һургуули, ...гай 50 Совет бүгэдэ ниитын ...ан жэлэй һуралсалай хуули ...үүлжэ шадаhан байна,—гэжэ ...хэлшэ хөөрэбэ.

...ургуули нютагай Совет хоёр ...ондоо нягта холбоотойгоор ...лбэл, гүрэн түрын удха ша-...ай энэ ехэ зорилго бэелүүлхэ-...заатагүй амжалта туйладаг ...а гэhэн hанамжа элидхэлшэ ...э. Тиигээд хэдэн жэшээ дурда-... байха юм: Захааминай аймагай ...шэнэй нютагай Советэй (тү-...гшэнь — Р. Д. Будаев) ха-...та газар дээрэ оршодог Хара-...Үлэгшэн гэжэ һууринуудта ...уулиин наhа гүйсэhэн бүхы ...үүд һурадаг. Депутадууд ха-... түрэлхидэй дунда ойлгуулам-...и ехэ хүдэлмэри ябуулдаг юм. ...лсаhан зондо саг соонь туһа-...ка хүргэгдэдэг, мүн хүүгэдые ...ернадта байлгаха асуудал ...лхэгдэдэг. Мүн баһа Хориин ...агай Дээдэ-Хүрбын нютагай ...едэй (түрүүлэгшэнь — Г. В. ...тыпов) мэдэлдэ байдаг һургуу-...уудта бүгэдэ ниитын найман ...эй һуралсал амжалтатайгаар ...үүлэгдэнэ. Нютагай Совет ...дэхи ажахытнай, бусад эмхи ...гаануудтай хамта һургуулиин ...он интернадай хүдэлмэриин ...ашатай байхын тула бүхы зохи-...ой хэмжээ абадаг байха юм. ...ін жэшээтэ иимэ Советүүдые ...ла олоор элидхэлшэ дурдаа.

...Захааминай аймагай Санагын, ...хар-Шэбэрэй аймагай Хушуун-...үрэй, Яруунын аймагай Гүн-..., Улаан-Үдын 20-дохи, ...дахи, 42-дохи һургуулинууд ... бүгэдэ ниитын най-... жэлэй һуралсал бэе-...лхэ талаар hайн дүршэлтэй бо-...лыень анхармаар. Эдэ һургуу-...нуудай нэгэдэхи класста ороhон ...хы һурагшад саг соогоо найман ...асс дүүргэжэ гарадаг байна. Тэ-...нэй олонхинь саашадаа дунда эр-...этэй болодог.

...Жэшээнь, Хушуун-Үзүүрэй дун-... һургуулиин нэгэдэхи класста ...63 ондо 41 һурагша ороhон бай-... 1971 оной хабар тэдэнэр бул-тадаа найман класс дүүргэжэ гараа. 35 хүниинь гэхэ гү, али 87 процентнь мүнөө юhэдэхи класста һурана. Тэрэ һургуулида ороhон үхибүүдэй амжалтатай һурахын тула түрүүшын үдэрһөө эхилжэ тон ехэ анхарал хандуулагдадаг. Тус һургуулиин хангадаг газар нютагта 39 наһатай болоторoo найман жэлэй һургуулигүй ябаhан нэгэшье хүн үгы юм.

— Гэхэтэй хамта бүгэдэ ниитын найман жэлэй һуралсалай хуули бэелүүлхэ талаар һургуулинуудай, арадай гэгээрэлэй таһагуудай хүдэлмэридэ дутуу дунданууд олон,— гэжэ элидхэлшэ шүүмжэлхы үгэеэ эхилбэ.—Һуралсал хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин һуларhан дээрэhээ, һургуулиин хүтэлбэрилэгшэдтэ табигдадаг эрилтын доошолhон дээрэhээ зарим һурагшад һурахаяа болидог, тиигэжэ бүгэдэ ниитын найман жэлэй һуралсалай бэелүүлэгдэнгүй байдаг ушар үзэгдэнэ. 1970-1971 онуудай һуралсалай жэлдэ республика доторнай 1-4 классуудта һураха ёhотой 28 үхибүүн, 4-8 классуудта һураха ёhотой 167 хүн ямаршье шалтагаангүйгөөр һургуулияа хаяhан байха юм. Олонхинь хүдэлмэридэ ороhон мүртөө, үдэшыншье, заочноошье һургуулида һуранагүй. 4-8 классуудhаа 667 һурагша мэргэжэл олгодог техническэ училищинуудта ороо бшуу...

Манай һанахада, найман жэлэй һургуулитай болоогүй эдиршүүлые профтехучилищинуудта абадаг ушарые элидхэлшэ тон зүбөөр шүүмжэлээ. Захааминай аймагай Баян-Голой (директорынь—А. А. Носков), Улаан-Үдын 4-дэхи найман жэлэй (В. Б. Именуров директор байhан), Мухар-Шэбэрэй аймагай Түгэнын (И. А. Калашников директор байhан), Хяагтын аймагай Шара Голой (директорынь—В. Б. Баженхаев) һургуулинууд бүгэдэ ниитын найман жэлэй һуралсал мууса бэелүүлжэ байhан гэжэ элидхэл соо дурдагдаа.

ХОЁРДОХЁОР, бүгэдэ ниитын юрэнхы дунда һуралсал бэелүүлхын тула нютаг нютагта үлүүшье бэшэ, мүн дутуушье бэшэ һургуули байха ёhотой. Энэ асуудал дээрэ тогтохо зуураа элидхэлшэ иигэжэ мэдүүлhэн байха юм:

— 1971 ондо эхин 246, найман жэлэй 135, дунда 188 һургуули тоологдоно. Бии байгаа эдэ һургуулинууд дунда эрдэм олгодог тусхай һуралсалай зургаануудтай хамта республика дотор бүгэдэ ниитын дунда һуралсалай зорилго бэелүүлхэ шадалтай.

Арадай гэгээрэлэй таһагуудай зүгһөө жэжэ һургуулинуудые томодхохо хүдэлмэри ябуулагдана. Һүүлэй зургаан жэлэй туршада дунда һургуулинуудай тоо 37-гоор олошороо. Гэбэшье, һүүлэй үедэ бүгэдэ ниитын найман жэлэй һуралсал бэелүүлгэтэй дашарамдуулан, зарим нютагта зохисотой материальна үндэһэнэй үгышье hаа, һурагшадай тоогой үсөөн байhаншье hаа, найман жэлэй гү, али дунда һургуулинуудые нээхэ ушар болодог байгаа. Һургуулинуудые хубилгаха, саашанхи хүдэлмэриие тон лэ бодомжотойгоор ябуулха шухала.

ГУРБАДАХЯАР, найман класс дүүргэhэн һурагшадые дунда эрдэм олгодог техникум болон училищинуудта оруулха гээшэ тон ехэ удха шанартай гэжэ элидхэлшэ онсо тэмдэглээ. Нёдондо һуралсалай жэлдэ найман класс дүүргэhэн 16279 һурагшадай 10281 хүн гэхэ гү, али 63,1 процент юhэдэхи класста һурана. Тиихэдэ 2489 хүн техникумдэ, 2260-иинь үдэшын болон заочно һургуулида һурана. Тиимэ болохолоороо, 1971 ондо найман класс дүүргэhэн бүхы эдиршүүлэй 92,3 процент дунда эрдэм олохонь гээшэ. Гэбэшье республика доторнай дутуу дунда юумэн олон. Найман класс дүүргэhэн һурагшадые юhэдэхи класста абаха түсэбөө дүүргэдэггүй аймагууд, һургуулинууд бии. Тэдэнэй заримыень элидхэлшэ нэрлэhэн байна.

Юрэнхы эрдэмэй дунда һургуули хадаа бүгэдэ ниитын дунда һуралсал бэелүүлхэ гол үүргэ дүүргэдэг байха зандаа бшуу. Тиимэһээ багша бүхэн, арадай гэгээрэлэй бүхы хүдэлмэрилэгшэд мүнөө үедэ совет һургуулиин урда тон ехэ харюусалгатай зорилго табигдаад байна гэжэ бүхы сэдьхэл зүрхөөрөө мэдэрхэ ёhотой болоно.

Мүнөө үеын хүдэлмэришэн хүнэй болбосорол бүришье дээшэлэнги байха жэшээтэй. Тиимэһээ мэргэжэл олгодог техническэ училищинуудта ехэ эрилтэ табигдана. Орёо мэргэжэлтэй хүдэлмэришэдые бэлдээд, тэдээндэ дунда эрдэм олгодог училищинуудай удха шанар сэгнэшэгүй. Түсэбтэ табан жэлэй дүүрэхэ үедэ республика доторнай 13 тиимэ училищи бии болгогдохо. Тиимэ училищинуудта имагтал найман жэлэй һургуулитай хүнүүд абтаха бшуу.

Тиихэдэ хото, хүдөө нютагуудта үдэшын болон заочно һургуулинуудай үүргэ дээшэлүүлхэ шухала гэжэ элидхэл соо тэмдэглэгдээ.

ДҮРБЭДЭХЕЭР, һуралсалай шэнэ программада оролго һурагшадай олоhон эрдэм бэлэдхэлэй шанарые улам дээшэлүүлжэ, тэдэниие эрдэм техникын эди шэдитэй гүнзэгыгөөр танилсуулха арга олгоо. Шэнэ табан жэлдэ бүхы һургуулинууд шэнэ программада орожо, шэнэ номуудаар заадаг болохо ёhотой.

Мүнөө һуралсалай жэлдэ бүхы эхин, дүрбэдэхи ба табадахи классуудай һурагшад шэнэ программаар, шэнэ номоор һурана гээшэ. Эдэ классуудта бэлэдхэл hайнтай багшанар хүдэлнэ. Саашань элидхэлшэ 1971 ондо һуралсалай шанар ямар байгааб гэhэн асуудал дээрэ дэлгэрэнгыгээр тогтожо, hайн һургуулинуудые, түрүү багшанарые нэрлэhэн байха юм. Гэхэтэй хамта, дутуу дундануудыешье хурсаар шүүмжэлээ. Ород хэлээр, too бодолгоор шалгалтын хүдэлмэри үнгэргэхэдэ, шэнэ программаар хүдэлжэ байhан зарим һургуулинуудай, зарим багшанарай хүдэлмэридэ горитойхон дутагдал бии гэжэ элирээ юм ха.

Нёдондоной һуралсалай жэлдэ олонхи дүрбэдэхи классууд предметнэ һуралсалда оруулагдаhан байна. Дүрбэдэхи класста заагдаха предмедүүд тон дүршэлтэй багшанарта даалгагдаhан байгаа.

Шэнэ программаар хүүгэдые hайнаар һургахын тула хэшээл бүхэнэй научно-педагогическа хэмжээнэй эрилтэ тон ехэ байха ёhотой. Һурагшад хадаа хэшээл дээрээ олон юумэ мэдэжэ абаха, олоhон эрдэмээ ажабайдалдаа хэрэглэжэ һураха ёhотой ха юм. Шэнэ программые бидэ имагтал шэнэ материалайнь зэргээр сэгнэдэг бэшэбди. Харин шэнэ программа хадаа һурагшадай ухаан бодолые хурсадхан хүмүүжүүлхэ зорилготой гэжэ сэгнэнэбди.

Имагтал энээниие сэгнэжэ шадаагүй газарта һурагшадые нэгэ класста хоёрдохи жэлдэнь һуулгадаг ушар усадхагдаагүй байhаар хаш.

ТАБАДАХЯАР, һурагшадай үзэл бодолые хурсадхан хүмүүжүүлхэ асуудал мүнөө үедэ тон удха шанартай болонхой гэжэ үшнэй мэдээжэ. Элидхэлшэшье энэ табигдаhан асуудалда горитой анхарал хандуулаа. Үнэхөөрөөшье, мүнөө 7-10 классуудта һуража ябаhан эдиршүүл юhэдэхи табан жэлэй үшөө дүүрээдүй байхада, хүдэлмэришэдэй гү, али хүдөө ажахын үйлэдбэриин ажалшадай зэргэдэ жагсаха бшуу. Тиигэжэ тэдэнэр арадай ажахые хүгжөөхэ юhэдэхи табан жэлэй түсэбэй дүүргэлтэдэ өөhэдынгөө хубиие оруулха гээшэл. Тиимэһээ тэдэнэй үзэл бодолые хурсадхан хүмүүжүүлхэ гээшэ бүришье ехэ удха шанартай.

ЗУРГААДАХЯАР, бүгэдэ ниитын дунда һуралсал бэелүүлхэ хэрэгтэ багшанар гол үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй гэжэ элидхэлшэ дахин онсолон тэмдэглээд, республика дотор багшанарые бэлдэхэ асуудал дээрэ удаан тогтоо. Юуб гэхэдэ, юhэдэхи табан жэлдэ багшанарай бэлэдхэлдэ, тэдэнэй hайнаар хүдэлхын тула бүхы арга боломжо олгохо хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдаха байна. 1972 оной сентябриин 1-hээ багшанарай салин дээшэлүүлхэ тухай тогтоол хадаа гүрэн түрымнай зүгһөө хэгдэжэ байгаа туйлай ехэ алхамуудай нэгэн.

Гэхэ зуура, багшанарай байра байдалые hайжаруулха асуудалда нютагай Советүүд, ниитын эмхинүүд тон ехэ анхарал хандуулха ушартай.

Зүгөөр ямаршье багша өөрынгөө эрдэм бэлэдхэлые үдэрһөө үдэртэ дээшэлүүлжэ байхые оролдохо зэргэтэй. Мүнөө үедэ эрдэм багатай багшанар һурагшадайшье, түрэлхидэйшье, хамта хүдэлдэг нүхэдэйнгээшье дунда хүндэгүй байха болоно.

ДОЛООДОХЁОР, һургуулинуудай һуралсалай болон материальна бааза hайжаруулангүйгөөр бүгэдэ ниитын дунда эрдэм бэелүүлхэ хэрэгтэ ямар амжалта туйлагдахаб? Тиимэһээ элидхэлшэ шэнэ һургуулинуудые бариха, интернат олошоруулха асуудал дээрэ удаан тогтоhон байна. Юhэдэхи табан жэл соо гүрэнэй гү, али ажахынуудай, предприятинуудай гаргашаар хаана ямар һургуули баригдахаб гэжэ тодорхой түсэб зохёогдонхой юм. Зүгөөр хэр зэргээр тэрэ түсэб бэелүүлэгдэхэб, тэрээнһээ бүхы амжалта дулдыдаха гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Шэнэ-Элхиин дунда һургуулиин 7-дохи классай һурагшад ээлжээтэ хэшээлдээ.

ҺАНАЛ БОДОЛОЙ АНДАЛДААН...

Нүхэр Дмитриевэй элидхэл соо олон асуудалай табигдаhаниинь гайхалгүй. Юуб гэхэдэ, тэдэ асуудалнууд бэе бэеһээ дулдыданги, хоорондоо нягта холбоотой асуудалнууд шуу. Арадай гэгээрэлэй асуудалаар республикын эдэбхитэдэй зүблөөншье дэмы зарлагдаагүй. КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүд соо, мүн СССР-эй Верховно Советэй III сесси дээрэ баталагдаhан 1971-1975 онуудта арадай ажахые хүгжөөхэ тухай түсэб соошье арадай гэгээрэл тухай, бүгэдэ ниитын дунда һуралсал бэелүүлхэ тухай эли тодоор хэлээтэй ха юм.

Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадан, үгэ хэлэhэн хүнүүдшье табигдаhан асуудалай удхаhаа дулдыдажа, hанал бодолоо элбэгээр андалдан хөөрэлдөө. Эгээл түрүүлэн, Улаан-Үдын ажалшадай депутадуудай горсоведэй гүйсэдкомой арадай гэгээрэлэй таһагые даагша **Д. Б. Бутуханов** үгэ хэлэбэ. Нүхэр Бутуханов үгэ соогоо Улаан-Үдын һургуулинуудай хүдэлмэриин дүй дүршэл, дутуу дунда зүйлнүүд дээрэ дэлгэрэнгыгээр тогтобо. Бүгэдэ ниитын дунда эрдэм бэелүүлхэ гээшэ политическэ, педагогическа, психологическа удхатай асуудал мүн, тиимэhээ иимэ зорилго дүүргэхын тула һуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие саашаданъ улам hайжаруулжа, һурагшадые нэгэ класстань дахин һуулгаха ябадалые үндэhөөрнь усадхаха шухала гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглэбэ. Юуб гэхэдэ, 1970-1971 онуудай һуралсалай жэлдэ Улаан-Үдын һургуулинуудта бүхы дээрээ найман зууһаа үлүү һурагшад хоёрдохи жэлдээ үлөөгдэhэн байха юм. Имагтал муу һурадаг, нэгэ класстаа хэдэн жэлдэ һуудаг лэ һурагшад 8 класс дүүргэнтүй болихо ушартай болодог гэжэ тусхай шэнжэлэл харуулна.

Нүхэр Бутухановай хэлээшые олон нүхэд дэмжэhэн байха юм. Жэшээнь, Бэшүүрэй аймагай Харланай һургуулиин директор **Д. Т. Дармаева**, Улаан-Үдын хоёрдохи һургуулиин директор **А. Е. Стрижова**, Кабанскын дунда һургуулиин директорэй орлогшо **В. А. Петров** болон бусад һуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин шанарые эрид hайжаруулжа, һурагшадые нэгэ класстань дахин һуулгаха ябадалые усадхахын тула тодорхой хэмжээнүүдые хараалжа байhан тухайдаа хөөрөө. Һуралсалай кабинедүүдые мүнөөнэй эрилтын ёhoop түхеэрэлгэ һурагшадай үзэhэн юумэеэ бүхөөр ойлгохо хэрэгтэ сэгнэшэгүй туһатай гэжэ ажабайдал үни гэршэлээ hэн. Кабанскын дунда һургуулиин кабинедүүд яһала hайнаар түхеэрэгдэhэн юм ха. Тэрэ һургуулида юhэн киноаппарат, арбаад магнитофон, хоёр телевизор, хэдэн радиоприемник бии, харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүд элбэг юм ха. Техническэ иимэ ехэ баялигаа багшанарай зүбөөр хэрэглэжэ шадаа hаа, зааhан юумэеэ һурагшадта бүхөөр хадуулхаха арга боломжо бии гээшэ ааб даа.

Һургуулиин барилга тухай, һуралсалай материальна үндэһэ яажа бэхижүүлхэ тухай нүхэд hанамжалhан байна. КПСС-эй Яруунын райкомой секретарь **Р. Г. Раднаев** һургуулиин һуралсалай материальна үндэһэ hайжаруулхын тула тодорхой хэмжээнүүдые абажа, шэнэ байшангуудые, спортзал, хамтын хоёр байра, багшанарай гэр барижа байhан тухай мэдүүлээ. Гадна Нарhатын СПТУ дунда эрдэмтэй механизаторнуудые бэлдэхэ шэглэлтэй болоо. Тиигээд нүхэр Раднаев Нарhатын болон Тэлимбын дунда һургуулинуудта шэнэ байшан барилгые түргэдхэхэ гүйлтатайгаар Буряадай АССР-эй Гэгээрэлэй болон Хүдөө ажахын министерствэнүүдтэ аймагай ниитэ зоной үмэнэhөө хандаа. Дурсагдаhан министерствэнүүд ниитэ зоной гүйлтада анхаралтайгаар хандаха бэзэ гэжэ найдалтай. Яахадааб гэбэл, Нарhата һууринда үни заяанда баригдаhан байшангууд хуушараашье, уйтаншье болонхой. Тиимэ эрхэ байдалда мүнөө сагай эрилтын ёhoop хэшээл үнгэргэхэнь бэрхэтэй юм. Тэлимбэ һууринда хэдэн жэлэй урда тээ шэнэ һургуули баригдаhан аад, тэрэнэй проект зохёогшодой гэмээр һуури табиха үедэ газарайнь хүрьhэнэй шэнжэ шанар хараада абтаагүй байшоо. Тиигэжэ һуралсалай үсөөхэн жэлэй үнгэрэмсөөр, һургуулиин байшан үрөөhэн хажуугаараа газарта шэнгэжэ, hанаа амар-ханаар хэшээл хэхын аргагүй болоhон юм. Тиимэ ушарай тохёолдохо, һургуулиин байшан задалжа, һууриень шэнээр, бүхөөр табиха хэрэгтэй байгаа. Теэд һургуули өөрөө задараад, һөөргөө баригдаха бэшэ бшуу, тэрэнэй тула мүнгэн хэрэгтэй!.. Харин Комсомольско совхозой малшадай үхибүүд дунда эрдэм олохын тула хуушан һургуули соогоо арай шамай багтажа, игсууханаар амилжа ябаха баатай болоно бшуу.

Улаан-Үдын Октябрьска районой партийна организаци, ниитын эмхинүүд арадай гэгээрэлэй асуудалда анхаралаа яһала хандуулдаг юм хаш. Тэрээн тухай КПСС-эй Октябрьска райкомой секретарь **В. Н. Башкеев** тодорхойгоор хөөрөө.

Бэшүүрэй ажалшадай депутадуудай аймгүйсэдкомой арадай гэгээрэлэй таһагые даагша **А. О. Никулин** жэжэхэн эхин һургуулинууд тухай асуудал дээрэ тогтоhон байха юм. Тэдэниие хубилгаха, усадхаха асуудалда анхаралтайгаар хандаха, нютагай арга боломжые хараадаа абалсаха ёhотойбди гэжэ хэлээ. «Мүн баһа һургуули шадарай хамтын байрануудые мебелеэр хангаха хэрэгтэ ядалсанабди гэбэ. Һургуулиин парта бидэндэ хэрэггүй, теэд жэл бүри үшөөл эльгээгдэжэ байдаг. Манда хубсаhанай, номой шкафуud, тумбочканууд хэрэгтэй»,—гэжэ нүхэр Никулин мэдүүлээ.

Багшанарые бэлдэхэ, тэдэнэй ябуултаха ушарые болюулха асуудал олоной сэдьхэлые хүндүүлхэйтүүлнэ. Тэрэ асуудал тушаа баһал олон нүхэд hанамжаяа хубаалдаа, эрилтэшье табяа. Жэшээнь, Улаан-Үдын ажалшадай депутадуудай аймагай Советэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо **А. Ф. Манзырева** залуу багшанар манай аймагай һургуулида удаан тогтоногүй гэжэ гомдоно. Юун дээрэhээ тиимэ болоноб гэhэн асуудалда тэрэ иигэжэ харюу үгэнэ: Улаан-Үдын аймаг город шадарай тоодо ороно, тиимэhээ багшанарай һургуули дүүргэгшэдэй заримашуул ниислэл хотодо абаhаар үлэхэ аргагүйдөө hаа, тус аймаг руу «шургахые» оролдодог юм хаш. Тиигээд үнишье хүдэлжэ үрдингүй, Улаан-Үдэ руу «шангахые» оролдоно. Жэшээнь, 1971 ондо Дээдэ-Жэрэмэй һургуулида физикэ заахаар томилогдоhон Гусляков гэжэ залуу багша ерээгүй. Мүн тэрэл һургуулида математикын багшаар эльгээгдэхэ болоhон Леонова баһал харагдаагүй. Теэд аймагай хүтэлбэрилэгшэд залуу багшанарые зоргоорнь юундэ табидаг юм?

Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай ректорэй орлогшо, профессор **М. Н. Мангадаев** институдта оролгын шалгалтын хүдэлмэри хэhэн залуушуул тухай hонирхолтой ажаглалта хээ.

Арадай гэгээрэлэй асуудалаар зарлагдаhан республиканска зүблөөн дээрэ хамта 15 хүн үгэ хэлээ. Тиихэдэ юhэдэхи табан жэлэй туршада бүгэдэ ниитын юрэнхы дунда эрдэм бэелүүлхэ хэрэгтэ шалжан оролгые дүүргэхээр бэлэн байhанаа бултa нэгэн дуугаар мэдүүлээ. КПСС-эй Буряадай обкомой секретарь **А. А. Бадиев** зүблөөн дээрэ дэлгэрэнгы үгэ хэлээ.

Ц. ДОНДОГОИ,
манай корр.

...РИДШАЛАН ТҮСЭБЛЭДЭГ ЗАНТАЙБДИ

(Улаан-Үдын авиазаводой директорэй орлогшо М. Т. АНИСОВАЙ үгэһөө)

Арадай гэгээрэлэй асуудалаар ...арлагдаhан зүблөөндэ республи-...кын томо томо предприятинуудай ...хүтэлбэрилэгшэд олоороо хабаа-...даа. Тэдэнэй зүгһөө Улаан-Үдын ...авиазаводой директорэй орлогшо ...М. Т. Анисов үгэ хэлээ юм. Нүхэр ...Анисовай үгэ олоной анхарал та-...таhан байна.

Тус заводой хүтэлбэрилэгшэд ...һуралсалые бүгэдэндэ хабаатай ...хэрэг гэжэ тон зүбөөр ойлгоhон ...хаш. Тиимэл хадаа тосхонойнгоо ...һургуулинуудые дулаан анхара-...лаар хүреэлжэ, ходо туһаламжа ...үзүүлжэ байдаг. Жэшээнь, 1973 ...ондо 53 000 түхэриг һургуулиин ...заһабарида гаргашалхаар хараал-...hан. Иимэрхүү гү, али бүри ехэ-...шье гаргаша жэл бүри хэгдэдэг.

— Заводой хүдэлмэришэдэй эр-...дэм дээшэлүүлхэ тухай уридшалан ...түсэб зохёодог заншалтайбди, — ...гэжэ нүхэр Анисов хэлэнэ. — ...Жэл бүри хэды хүдэлмэришэд эр-...дэмээ дээшэлүүлхэб гэhэн дааба-...ри цех бүхэндэ үгтэдэг юм. Мү-...нөө үедэ заводой 760 залуу хү-...дэлмэришэд үдэшын гү, али заоч-...но һургуулида, 560 хүн заочно, ...гү, али үдэшын техникумдэ һура-...на. Тиихэдэ 470 хүн дээдэ һур-...гуулида заочноор һурадаг. Заво-...дой хүтэлбэрилхы захиргаан эрдэ-...мээ дээшэлүүлхэеэ оролдодог хү-...дэлмэришэдые ходо урмашуулжа, ...хүдэлмэриин талаар дээшэнь дэб-...жүүлдэг. hайн һурадаг хүнүүдые урмашуулха тухай зарлиг ходо тунхаглагдадаг.

Гэбэшье дутуу дунда зүйлнүүд бии юм бэзэ. Үдэшын һургуулида һуража байгшадай дундаhаа һуралсалаа орхихо ябадал үзэгдэһөөр. Тиимэ ушарнуудтай тэмсэхын тула зоводтомнай ниитын комисси байгуулагдаhан. Һургуулияа хаяhан хүнүүдые шүүмжэлhэн статьянууд заводой газетэдэ гарадаг. Хүдэлмэришэдэйнь эрдэмээ дээшэлүүлхэ гэжэ оролдоhон цехүүдтэ мүнгэн шан ехээр үгтэдэг, харин тиимэ бэшэ hаань, тэрэнэй хэмжээн доошолуулагдадаг байха юм.

Хүдэлмэришэдэй эрдэм дээшэлүүлхэ асуудалда, илангаяа техническэ эрдэмтэй болгохо асуудалда тиимэ ехэ анхарал юундэ хандуулагдана гээшэб? Юундэб гэхэдэ, эрдэм техникын улам бүри хүгжэжэ байhан үе сагта һургуули ехэтэй хүдэлмэришэдэй үүргэ дээшэлнэ ха юм. Жэшээнь, манай заводто эрдэм багатай хүдэлмэришэн яагаад авиационно техникын ойро хүрэхэ юм?

1972-1973 ондо хэн хаана һурахаб гэhэн асуудал элирүүлээд, тусхай түсэб зохёонхойбди. Февраль hара соо цехүүдтэ нээмэл партийна болон комсомолой суглаанууды үнгэргэхэ зомди. Иигэжэ уридшалан түсэб зохёоходо, хүдэлмэришэднай эрдэмээ дээшэлүүлхэ гээшэ тон шухала хэрэг гэжэ ойлгодог юм...

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Хурамхаанай аймагай Дэрээнэй дунда һургуулиин багша Евдокия Гомбоевна Дондукова, Бага-Куналейн багша Татьяна Яковлевна Вихрева.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

БАРИЛГЫН АША ТУҺА ЕХЭ

(Хориин аймОНО-е даагша Б. С. ШОЙНЖОНОВОЙ үгэһөө)

Нүхэр Шойнжонов үгэ хэлэхэдээ, арадай гэгээрэлэй асуудалаар Хориин аймагта байгуулагдаhан тусхай соведэй дүршэл тухай, һургуулиин материальна үндэhые hайжаруулхын тула юунэй хэгдэжэ байhан тухай хөөрөө. Хориин аймагта һургуулиин барилга яһала хэгдэhэн. Һургуулиин 22 байшан, хамтын байранууд, спортивна гурбан зал баригдаа. 1971—1972 онуудай һуралсалай жэлэй эхилээдүй байхада, 320 һурагшадай һууритай һургуули Ониноборскдо баригдаа юм. Энээгээр һургуулиин материальна үндэһэ бэхижүүлхэ асуудал юрэнхы дээрээ шиидхэгдээ гэхэдэ болохо. Аймагай һурагшадай 99 процентнь нэгэ ээлжээндэ үглөөгүүр һурадаг болоо. Һуралсалай шанаршье hайжараа. Тиихэдэ Дээдэ-Тайлса, Үдэ, Тээгбэдэ һууринуудтахи һургуулиин байшангууд хуушаранги, уйтан болонхой. Дээдэ-Тайлсада һургуули барюулха асуудал 1963 онhoo табигдажа эхилээ hэн. Теэд Министрнүүдэй Соведэй баталhан түсэбэй ёhoop, нэрлэгдэhэн һууринуудта һургуулиин барилга юhэдэхи табан жэлэй түгэсхэлдэ хараалагдаhан байна.

Тиихэдэ нэгэ-хоёр багшын хүдэлдэг жэжэхэнүүд эхин һургуулинуудта, мүн һургуулиин хүтэлбэрилэгшэдые бэлдэхэ асуудалда үгэ хэлэгшэ анхаралаа хандуулаа.

БҮГЭДЫМНАЙ ХЭРЭГ ЛЭ!

(Мэргэжэл олгодог техническэ һуралсалай управлениин начальник И. П. СУЕТИНЭЙ үгэһөө)

Мэргэжэл олгодог техническэ училищинууд бэлэдхэл hайнтай хүдэлмэришэдые бэлдэдэг гуламта ха юм даа. СССР дотор бүхы дээрээ 6 миллион 800 мянган эдиршүүл мэргэжэл олгодог техническэ училищида һуража байдаг. Гансахан РСФСР дотор хэдэн мянган эдиршүүлые һургажа байдаг 492 тиимэ училищи тоологдоно. Тиихэдэ манай республикада арбаад мянган эдир хүбүүд, басагад техническэ мэргэжэл абахаар һуража байна. Ямар нэгэн орёо мэргэжэл олгоод, дунда эрдэмтэй болгодог училищинуудай удха шанар улам дээшэлүүлхэ. Юhэдэхи табан жэлэй түгэсхэлдэ үшөө арбан гурбан училищи тиимэ болгогдохо ёhотой.

Гэхэтэй хамта училищинуудай материально-техническэ үндэhые эрид hайжаруулха хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, олон училищи үшөөл байра байдалаар бирагүйшэг. Табан жэлэй дүүрэхэ үедэ hайн түхеэрэлгэтэй 15 комплекс (һуралсалай байшан, хамтын байра, һуралсалай мастерскойнууд г. м.) баригдаха юм.

Мэргэжэнги хүдэлмэрилэгшэдые бэлдэхын тула училищинуудые шэнэ техникээр хангаха шухала. Манай СПТУ-нуудые абажа харабал, хүдөө ажахын техникээр яһала хангагданги юм.

Муу юумэн юун бэ гэбэл, техническэ училищинууд һурагшадые абаха түсэбөө муу дүүргэдэг. Жэшээнь, Улаан-Үдын нэгэдэхи ГПТУ 150 хүниие абаха түсэбтэй аад, зууе арай гэжэ абаа. Нарhатын СПТУ ерээд, хүниие абаха аад, табяадые абаа. Энэ юун дээрэhээ болоноб? Һургуулиин багшанарай зариманиинь техническэ училищи тухай баһамгайгаар, муушалан хэлэдэг зантай. Тиимэшүүл һургуулиин хүтэлбэрилэгшэдэйшье дунда дайралдадаг. Муушагаар һурадаг шабинараа ГПТУ-да эльгээхэбди гэжэ «айлгадаг» багшанаршье биил хаш. Юрэдөө, техническэ училищи тухай hанамжаяа хубилгахаар болоо бэшэ гү, нүхэд?

Һургуулиин багшанар үндэрэй оройhoo шэртэжэ, техническэ училищинуудые шооложо байхын орондо, тэдэнтэй барисаа байгуулха гэжэ оролдохо, найман класс дүүргэhэн гү, али дунда эрдэмтэй болоhон шабинараа техническэ мэргэжэлтэй хүдэлмэришэн болохые дурадхаха ёhотой hэн гэжэ hанагдана.

Хараад үзэел даа. Республика доторнай мүнөө үедэ жараад мянган элдэб хүдэлмэришэд хэрэгтэй. Тиихэдэнь техническэ училищинууд тэрэ эрилтын оройдоол хорин процентые хангаха аргатай.

Тиихэдэ хүдөө нютагуудай хүтэлбэрилэгшэдэй дунда СПТУ-е һуралсалай зургаан гээшэ гэжэ сэгнэдэггүй ушар үзэгдэхэ. Һуралсалай жэлэй түлэг дундаа ябажа байтар, зарим аймагуудта техническэ училищиин һурагшадай хүсөөр хониной хашаа барюулха гү, али үшөө ямар нэгэ даабари үгтэдэг. Юрэнхы эрдэмэй дунда һургуулиин һурагшадые хэшээлһээнь болюулаад, барилгада эльгээхэ тухай хөөрэлдөөн гарадаггүй бэшэ аал? Теэд техническэ училищиин һурагшадые яахадаа тиигэхэ болонобибди?..

Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, мэргэжэл hайнтай хүдэлмэришэдые бэлдэхэ асуудал бүгэдэндэ хабаатай хэрэг. Тэрээн тухай нэн түрүүн юрэнхы эрдэмэй дунда һургуулида хүдэлдэг багшанар бодомжолхо уялгатай. Тэрээн тухай партиин XXIV съездын шиидхэбэринүүд соошье хэлээтэй.

ОЛОНОЙ ДУРА БУЛЯАНА...

СССР-эй тогтоогдоһоор 50 жэлэй ойе шэнэ 1972 ондо тэмдэглэхэмнай. Энэ ойн баярые угтуулан, СССР-эй Уран зураашадай холбоон Москва хотодо хэдэн олон выставкэ эмхидхэхэ гэжэ шиидээ. Тиигэжэ «Закавказиин уран зураашад» гэһэн выставкэ нээгдэбэ. Тэрэнэй һүүлээр «Ураалай, Сибириин, Алас-Дурна зүгэй уран зураашад» гэһэн выставкэ эмхидхэгдэбэ.

Октябриин 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ талмай дээрэ оршоһон выставкын түб зал соо Ураалай, Сибириин, Алас-Дурна зүгэй уран зураашадай мянга гаран бүтээлнүүд табигданхай.

Энэ выставкэ юу харуулнаб гэхэдэ, манай уран зураашадай шадабари, уран бэлиг һүүлэй жэлнүүдтэ хараа байса ургаа, һайжараа байна. Арад зонойнгоо баатар ажал, һанал, хүсэл, сэдьхэлые, зориг найдалые ураар, һайхан образой ашаар харуулһан зураашад олон.

Энэ выставкэ дээрэ Буряадай уран зураашадай бүтээлнүүд эзэлхэл һуурияа эзэлэнхэй. Байгалай эрьеын бэлигтэйшүүлэй зохёолнуудаар москвагайхид ехэтэ һонирхоно. Г. Баженовэй «Сур харбаан», Ц. Сампиловай «Талын дуран», «Адуун», Д. Дугаровай зураһан СССР-эй арадай артист Л. Линховоиной портрет, А. Сахаровскаягай зурагууд болон бусадай зохёолнууд үндэр сэгнэлтэдэ хүртэнэ.

Л. АПАРНИКОВ.

УРАН ЗУРААШЫН ДЭБТЭРһЭЭ

«Забанова төөдэй»

Уран зураашa И. ХУДЯКОВА.

«ГЭНЭ ГЭТЭЖЭ БАЙДАГ...»

Һүүлэй жэлнүүдтэ манай хото, хүдөөдэшье машина олон болоо. Тиимэһээ үйлсэ гудамжануудта элдэб түхэлэй автомашинанууд олоороо һэлгэлдэн гаража байдаг. Манай Улаан-Үдэ хотын гудамжануудаар машинанууд мүн лэ олоор ябадаг болонхой.

Нэгэ талаараа, энэмнай тон һайн гээшэ aаб даа. Зүгөөр үйлсэ гудамжын гурим сахиха хэрэг бүри ехэ харюусалгатай, шухала болоод байна бшуу. Хэнһээшье нюултагүй, харгы замуудта, үйлсэ гудамжануудта аюул, машинануудай мүргэлдөөн боложол байдаг. Энэмнай юунһээ болоноб гэхэдэ, хүнүүднай үйлсэ гудамжа хүндэлэн гарахадаа, гурим сахинагүй, хорюултай газараар ябана ха юм.

Мүнөө би эндэ илангаяа үхибүүд тухай хөөрэхөөе һанаа һэм. Сэхыень хэлэхэдэ, манай дүүнэр, олонхи үхибүүд үйлсэ гудамжын гурим муу мэдэнэ. Хорюултай газараар ябана, үйлсэ хүндэлэн гарахадаа, автомашинын ябахые адаглажа харанагүй, дайралдаһан лэ газараар гүйлдэнэ.

Ехэшүүлэй ходо заажа, хэлэжэ үгэдэг һаань, иимэ ушарнууд болохогүй һэаб даа. Жэшээлхэдэ, Улаан-Үдын нэгэ һургуулиин 5-дахи классай һурагша Люба Корнева автомашинануудай олоороо ябажа байһан үйлсэ хүндэлэн гарахадаа, тэндэ байһан хорюулай тэмдэгые хараагүй. Тиигэжэ энэ басаган аюулда ороо. Мүн һургуулиин һурагша Коля Черных машинануудай ябадаг газараар гүйгөөд, «Волгада» дайруулһан байна. Жэшээнүүдые дурдаха болоо һаа, олон aаб даа.

Ехэшүүл, түрэлхидтэ айхабтар ехэ захялтайбди. Үхибүүдэйнгээ багаһаа хойшо үйлсын гурим гээшые ойлгуулха тон шухала. Өөһэдөө эхэ, эсэгэнэр үхибүүдээрээ ябахадаа, ямар газараар үйлсэ хүндэлэн гарахаб гэжэ ходо заажа үгэдэг байха зэргэтэй.

Тиихэдэ жолоошод гээшэмнай баһал эндэ ехэ харюусалгатай болоно бшуу. Трамвай, автобусуудай байдаг, бишыхан үхибүүдэй үйлсэ хүндэлэн гарадаг газарта илангаяа һэргылхэ зэргэтэй бшуу.

Тиигээд аюул үшөө юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, трамвай гү, али автобусһоо бууһан үхибүүд энэ транспортаяа буруу тээгүүрнь ойрожо гарана. Урдаһаань ерэжэ ябаһан трамвай гү, али хойноһоонь хүсэжэ ябаһан машина харагүй хүнүүд аюулда абаһаар лэ ороно.

Жэшээлхэдэ, Улаан-Үдын нэгэ һургуулиин һурагша Слава Савельев трамвайн хойто вагонһоо үйжэ гараад, урдаһаань ерэһэн трамвайда мүргүүлшэһэн байна.

Автобус, машинануудые хойто зүргнь тойрожо гарахада, аюулгүй байдаг. Юундэб гэхэдэ, хойноһоонь ерэжэ ябаһан машинанууд һайнаар харагдаха ха юм. Тиихэдэ трамвайе урда тээгүүрнь тойрожо гарахада һайн. Харгы дээрэ гарахынгаа урда тээ хаанаһаа машинын ерэжэ ябаһые адаглан хараһан хүн хэзээшье аюулда орохогүй.

Тиихэдэ үбэлэй сагта үйлсэ гудамжада наадаһан үхибүүд абаһаар лэ машинада дайруулхаяа һанадаг. Шаргаар гү, али санаар һолжорһон үхибүүд зогсожо шадангүй, харгыгаар гүйлдэһэн машинануудта дайруулшадаг. Жэшээлхэдэ, Загорск поселогто иимэ ушар болоһон юм. Машинын ябадаг харгы дээрэ хоёр басагад шаргаар һолжоржо наадаа. Тиигээд хоюулан машинын мөөрдэ дайруулшоо. Нэгэнинь наһа баража, нүгөөдэнь эрэмдэг бэетэй болоо. Мүн шэлэй заводой һургуулиин наймадахи классай бүлэг һурагшад үйлсэ дээрэ наадажа байһаар, аюулда орошон алдаһан юм. Бэрхэ, түргэн жолоошодой ашаар тэдэнэр амиды үлөө.

Түрэлхид эхэ, эсэгэ бүхэн үхибүүдэйнгээ хаана наадажа байһые ходо мэдэжэ байна гү? Зарим түрэлхид үхибүүдэйнгээ хойноһоо мүртэй харангүй, бүхэли үдэрөөрөө хаанашье наадаһыень мэдэнгүй байдаг. Эхэ, эсэгын һайн һургаалтай, захяатай үхибүүд хэзээшье аюултай газарта наадахагүй.

Һургуулиин наһанай болоогүй үхибүүдтэ илангаяа ехэ анхарал хэрэгтэй. Тэдэниие харууһагүйгөөр нэгэшье минута орхижо болохогүй. Үйлсэ гудамжын гурим мэдэхэгүй, тэнэн үхибүүн аюулай хаанашье байһые мэдэнгүй, үйлсэдэ гүйжэ гарадаг.

Жэшээлхэдэ, 7 наһатай Саша Елисеев машинануудай гүйлдэжэ байһан үйлсэдэ түйжэ гараһаар, аюулда ороо.

Автомашинануудай жолоошодһоо ехэ юумэн дулдыдадаг. Журам һайтай, анхаралтай жолоошон хэзээдэшье аюулда ородоггүй. Тиибэшье хэндэшье найдаһанай хэрэггүй. Һанаад үзэгты. Час соо 60 модо скорость харуулжа ябаһан машина хуурай асфальт дээрэ гэнтэ тогтоходоо, аяар 27 метр газарта һолжоржо ошодог. Тиихэдэ елүүр, саһатай үйлсэдэ 145 метр хүрэтэр һолжордог. Тиимэһээ илангаяа үбэлэй сагта аюул ходо болохоёо һанадаг.

Үхибүүдые үйлсын аюулһаа һэргылхэ талаар ехэхэн ажал ябуулха тон шухала. Хүүгэдэй клубууд, һургуулиин комитедүүд, түрэлхид үхибүүдэй дунда ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулжа, үйлсэ гудамжаар ябаха, хүндэлэн гараха гурим ёһо гээшые заажа үгэдэг байха зэргэтэй.

«Гэнэ гэтэжэ байдаг» гээд хэлсэдэг, энээн тушаа хэзээдэшье бү мартагты!

Г. МОРГУНОВА,
Буряадай Гүрэнэй автоинспекциин хүдэлмэрилэгшэ.

РАССКАЗ

Евгений Куренной манай Байгалай үмэнэхи газар нютагуудаар, хүн зоноор нилээн танилсаһан, тэдэниие ехэ дуратайгаар зохёолнууд соогоо харуулдаг байха юм. «Сэсэгүүд ба шулуунууд», «Сомоонууд шатана», «Хуурай намар» гэжэ номуудые хэблүүлэнхэй.

Уран зохёолшо Украинада түрэһэн. Бага наһанинь дайнай үеын шэрүүн жэлнүүд соо үнгэрөө. Дайнай үедэ шэнэ жэлые яажа угтадаг байһан тухай рассказыень хуряангыгаар оршуулжа, «Буряад үнэнэй» эдир уншагшадай анхаралда дурадханабди.

Е. Куренной мүнөө Шэтэ хотодо ажаллажа байдаг.

МҮШЭН

Е. КУРЕННОЙ

Сонхын саана һалхи шуурган намдаба. Саад улам доошоо, тунгалаг болоһондол үзэгдэнэ. Хүр саһа ехээр хаяһан гээшэнь. Үлир болон вишнинүүдэй эшэнүүд саһан дороһоо бултайлдажа, уһанда шэнгэн үгы болохоёо байһандал үзэгдэнэ. Хоёр хүхэ буханууд нидэжэ ерээд, модоной мүшэр дээрэ һууба. Тэдэ ёлкын нааданхайдал адли гээшэнь. Бү ниидэһэй гэжэ Костя хүбүүн сэдьхэнэ... Тиигэһээр модонуудшье, хүхэ бухануудшье аргаахан холодоһоор, боро хараанай хүхэльбэ уняар соогуур шэнгэн үгы болоно.

Үдэшэ боложо эхилнэ... Эжынь яашоо гээшэб? Ёлкын нааданхайнуудые асархаяа город ошоһон Костиин эжы аяар таба хонобо. Дайнай урда тээ байһан городтохи гэртэнь олон нааданхайнуудынь үлэнхэй. Бүхэли гурбан хайрсаг соо сагаан, ногоон, шара шааранууд, грушанууд, яблоканууд, петрушканууд, шандаганууд, матрешконууд, парашютистнүүд: паровоздуудтай, самолёдуудтай, барабанщигуудтай тугханууд; алтан бороо, һубһанууд; хүхэ дэгэл, малгай, валенка үмдэһэн Жабар-Үбгэн, тиихэдэ ёлкын шанха оройдо һуулгадаг табан хушуута одон бии һэн. Үшөө дайнһаа урда тэрэниие Костя баабайтаяа гол үйлсэдэхи магазинһаа абаа һэн. Тэрэ одониинь нариихан ялагар пружинаар хэгдэһэн, тэг дундань — улаан шаар, тэрээн соонь бишыхан лампочка баабайнь һуулгаа. Ёлго дээрэхи мүшэниинь аргагүй ялагараар носогшо бэлэй. Костя нааданхайгаар баян һэн, харин тэдэнь городто үлэнхэй. Костя, эжынь бишыхан Толитоёо бомбёжкоһоо зайлан, энэ һууринда ерэхэдээ, хамаг юумэеэ байрадаа орхиһон байгаа. Үшөө зун байхада, нүхэрэйнь фронтдо алуулһан тухай мэдээсэл абаһан Оля хээтэйн юумыень харууһалжа шадаа һаа, эжынь өөрынгөө, Костиингоо урбуулга дэгэлнүүдые асаржа, талхаар, наран сэсэгэй тоһоор андалдаха гэһэн юм.

Баһа Опанас үбгэжөөлшье ерэнэгүй, удаан болоно. Тэрэ харшиин оложо ерэхэеэ, ябаган шаргадаа мэшээгтэй хартаабха тээгээд, шахта ошоһон юм. Рябко гэжэ нохойнь дахасалдаа. Үбгэжөөл һөөргэнь намнаха гэһэн аад, орхёо һэн... Тэдэ мүнөө хаана гээшэб?

Магад, эжынь гэртээ яаража ябана ха гү? Магад, станциһаашье нааша гараһан байжа болохо. Эжынь нааданхай, юумэ асаржа ябана ха юм, угтажа, юумыень асаралсаха хэрэгтэй.

Костя нюсэгэн хүлдөө хуушан валенка үмдөөд, пальтохоноо хэдэрээд, газаашаа гараба.

Хүйтэн. Һууринай гэрнүүд дуураһан шэнги. Айлнуудай сонхо харанхы, абяа шэмээншье гэжэ үгы: немецүүд тахяа, галуу, мал дууһыень абаашаһан, нохойнуудые буудажа дууһаһан байгаа. Пеэшэнүүдэй хоолойһоо утааншье гаранагүй, үбэлэй дүүрэтэр үшөөл үды, һолоомоёо гамнаха хэрэгтэй.

Костя харгы дээрэ гараба. Һаяхан энээгүүр машина ябаа хэбэртэй, станци руу ошоо хаш. Костя машинын мүрөөр ябаба. Һүүлшын гэрэй хажууда ерээд тогтобо. Харгы тала руу һунана. Түргөөр харанхы боложо, саһата дайда харгы хоёр ниилэшэбэ... Эжыгүйгөө Костя бусахагүйл ха. Толя дүүнь баһа бархирха, эдихэ юумэ эрихэ. Яажа тэрэниие һамааруулхабши?.. Эжынь дүтэлөөл ёһотой, мэнэ гэһээр уулзаха байха. Костя Жабар-Үбгэнөө, дэгэлээ, одоёо абаад ябаха. Шэнэ Жэлэй ерэтэр үшөө лепёшко бариха байха.

Хүбүүн улам саашаа ошожол ябана. Үндэр добуу дабаад, хүүргэ гараад, боролжо тойроһон бээрээ дахяад добо дээрэ гараба. Үрэгдэһэн һүеын халуу бусалан хордоно, бутархай саһан валенкаарнь дүүрэн, хүйтэнһөө нюурынь шэмжэгэнэнэ, хүбүүн саашаал ябаһан зандаа...

Мотоорой хүнхинэхэдэ зогсобо. Тархяа үргөөд харана: орой дээрэнь одо мүшэд эмнинэ. Тэндэ, мүшэд соогуур самолёт ниидэжэ ябана. «Манай, манай!» гэжэ хүбүүн баярлана. Минута болоод, хүнхинөөн замхаба. Айдаһатай болошобо. Толя дүүгээ орхиһоор, үнихэн болоһоноо, нилээд холо ошоһоноо һанаандаа оруулба... Иигээд эжытээ хэзээшье уулзахагүй һаа, юун болохо гээшэб? Германи руу намнажа абаашаһан байгаа һаань, яаха гээшэб? Магад, харгыдань машинашье дайража болохо. Һаяшаг хэлэгүй Коля дайруулшана һэмнай.

Костя добо дээрэ гүйжэ гараба. Тойроод шэб харанхы. Хайшаа ошолтойб?

— Эжы! — гэжэ зориггүйшэгөөр ооглобо.

Абяа аниргүй...

— Жы-ы-ы! — гэжэ шангашагаар дабтаба.

Хон-жэн... Тиихэдэнь урмаа таһаран, аһан шадалаараа хашхарба:

— Эжы-ы-ы! Би эндэ-ээб!

— Өө, өө-өө! — гэжэ тала харюусана.

Тэрэниие хэншье дууланагүй. Иигээд лэ эжышье, ошоһон городыньшье, һууриниинь шье үгы, бүхы дэлхэй дээрэ гансахан Костя үлөө гээшэ ха.

— Эжы-ы!.. Эжыхэмнез-ээ!

Хүбүүн ябажашье, оогложошье эсэшоод, яахашье мүрөө олонгүй саһан дээрэ һууба.

Юун гээшэб! Нэгэ тээ машинанууд хүнхинэнэ... Буруу дуулана гээшэ гү? Дахин хүнхинэнэ... Немецүүд! Һуурин тээһээ наашалжа ябана. Дары харгыһаа зайлажа, боролжо соо хоргодохо хэрэгтэй! Костя гүйжэрхибэ, зүгөөр хатуужаагүй саһанай сүмэрхэдэ, ходо унана. Заха, хамсы, валенка рууһь саһан ороно.

Машинанууд гансата гэхээр добо дээрэ гарашаба. Хойноһоонь хүнэй хашхархада харагдабаб гэжэ Костя ойлгоод, бүри түргөөр гүйбэ.

— Та-та-та! Та-та-та! — гэжэ хойноһоонь дуулдаад, хоёр улаан гал харгыень хажуу тээһээнь хаан зуралзаадхиба.

— Та-та-та-та, Та-та-та-та! — ногооншье, шарашье, улааншье юумэ зуралзан, саһа хаха эсхэнэ.

Буугай һомон урдань, зүүн, баруун тээньшье унана, хүлэйнь хажуудашье саһа үрхирүүлнэ. Костя тогтобогүй, өөрыгөө улам яаруулна.

— Та-та-та-та-та-та!

Халуун, хурса юумээр ээмыень сохижорхибо. Костя бүдэржэ унаһан аад, гансата бодоод, үшөө хэдэн алхам гүйбэ. Тиигээд бүхы юумэн нюдэнэйнь урда эрьелдэшэбэ... Элдэб үнгэтэй саһахануудшаарнууд, парашюдууд эрьелдэнэ... Яахадаа иимэ олон гээшэб? А-а, эдэ ёлконууд дүхэриглөөд байна ха юм. Хэды олон ёлко гээшэб, хүу мүшэтэйнүүд. Тэдэнэй дунда Костя өөрынгөө мүшэ олобо. Тэрэнээ абаха гэжэ гараа һарбайба. Хэн буудана гээшэб! Байзыт! Мүшэнүүдые бү алыт! Энэ немецүүд буудана—ногоонууд, харанууд. Одонууд шэнхинэлдэн тэһэрнэ. Хаанаб даа нохойнууд хусана. Тэдэ бүри дүтэ боло болоһоор, Костиие бараад, газар дорохи хүйтэн нүхэ руу шэрэнэ...

— Костя, хүбүүхэмни!..

Эжы дуугарнал! Эндэ гээшэ гү? Харин түрмэдэ хаагаа гэжэ мэдээл һэм. Мүнөө бодомсоорсо, тэдэниие һунаахал байха!

Хүбүүхэмни, хэбтэ даа, бү бодо. Гансал нюдөө нээ. Амиды гэжэ хараһууб.

Юундэ хэбтэхэ юм? Костя нюдөө нээбэ... Туранхай, уйлаһан эжынь дээрэнь тонгойно. Үгы, уйланагүйл, энеэжэ байна ха юм.

— Эжы, — Костя гүбэд гэбэ.

— Юун бэ, хүбүүмни?

— Бэеэрээ гээшэ гүш? Гэртээ гүш?

— Гэртээ, Костик гэртээ.

— Би хаанабиб?

— Шишье гэртээш. Ганн... шөө Опанас үбгэжөөл ... доош.

Опанас үбгэжөөл эндэ ... Тэрэ юундэшьеб нюдөө нюх... лэнэ:

— Дүтыень хаража, ... ябааб. Харгы багта буудал... болохые дуулаад, ойро зуур... жа хүлеэгээд, урагшаа ябаа... хоймни хажуу тээшээл буляа... юм. Дахаад ошоһомни, жал... хүбүүхэн хэбтэжэ байгаа...

Үбгэжөөл аахилһаар мэ... уудалба.

— Энээниие бари даа, ... тиин хажуудахи табюур ... эреэн саарһатай хоёр ута ... табиба. Ганна хүгшөө ... оёһон бээлэй үгэбэ.

— Эжы. — гэбэ Костя, ... нэ жэл болоо гээшэ гү?

— Болоо даа. Харыш, ... кошни.

Яажа гансата хараагүй ... Булангдахи үргэн стол дээрэ ... ха юм...

Зүгөөр хасуури бэшэ, юр... вишни. Жаахан, нариихан в... Сагаан хүбэнгөөр, алтан боро... тугханууд болон шэл наад... гаар шэмэглэгдэһэн. Шанха... рэнь, ханада үлгөөтэй одон ... пын бүрүүлхэн гэрэлдэ ялаг... Өөрынь, Костиин одон лэ!

— Шэнэ Жэлээр, эжы!

Үшөө Опанас үбгэжөөлдэ ... түлөө һайниие хүргэхэ гэһэ... хүндэ сохилтоһоо газар доһ... бо. Станци багта хэдэн дахи... һэрэлгын болохо дуулдаба.

Опанас үбгэжөөл энээниие... леэһэндэл байба.

— Манайхин! Манай эропла... станци руу адхажа байна. Б... нүүд даа!

Тэһэрхэ бүринь нюдаргаа ... һэжэрхэ юм.

— Иигэхэл ёһотой, хүбүү... дээндэ ёһоорхон лэ бэлэг ... хол!

Газар доһолно, харин Толя ... татайгаар хурхирха юм... Э... пулаадаа хэдэрээд, Костиин... жууда һууба.

— Шэнэ Жэлээр, хүбүүхэм...

А. СОДНОМО... оршуул...

ХИЛЫН САанаһАА
ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО

Бүхы дэлхэй буруушаан шүүмжэлнэ

Вьетнамай Демократическа Республикые американ авиациин дээрмэшэнэй түхэлтэйгөөр бомбодожо байһыень дэлхэйн бүхы олониитэ эрид буруушаан шүүмжэлнэ. Гадаадын хэблэл, олониитын эмхинүүд, политическэ мэдээжэ ажал ябуулагшад американ сэрэгшэдэй зэрлиг аашанууд тушаа зэбүүрхэлээ мэдүүлнэ, ДРВ-дэ эсэргүү ээрхэг түримхэй бүхы ябуулгануудые болюулха, США-гай ба тэрэнэй дахуулнуудай сэрэгүүдые Индохитадһаа гаргаха эрилтэ Вашингтоной урда табина.

«Ээрхэг түримхэй ябуулгын хорото хархис аашa»,—гэжэ ДРВ-е американ авиациин бомбодолгые Польшын «Трибуна люду» нэрлэнэ. «Вьетнамай амгалан зониие зэрлиг бүдүүлигээр алажа байхадань, дэлхэйн олон миллион хүнүүд дуугай байха ёһогүй» гэжэ Чехословакиин «Праце» бэшэнэ.

Монголой «Худулмур» гэжэ профсоюзна газетэ: «Вьетнам аха дүүнэр, таанадтаяа хамта байнабди. Танай эрэлхэг зоригто тэмсэлые бүрин дэмжэнэбди. Янкинууд, Вьетнамһаа гаража тонилогты! —гээд Монгол оронoй ажалшад нэгэ һаналтай эрилтэ табина гэжэ бэшэбэ.

Американ сэрэгшэдэй зэрлиг бүдүүлиг аашые буруушаалгын хүдэлөөн Япондо үргэноор дэлгэрээ. «...США-гай эдэ ябуулганууд дэлхэйн олониитэдэ зүриһэн ябадал мүн. Зэрлиг аашaяа дары зогсоогты! гэһэн эрилтэ Японой газетэнүүд табина.

Зүүн-Урда Ази тушаа Вашингтоной баримталдаг ээрхэг түримхэй хараа бодолые «Вашингтон пост» мүн лэ эрид шангаар шүүмжэлбэ. Тус газетын бэшэһэнэй ёһоор, дэлхэйн энэ район тушаа Никсонэй тодорхойлһон политика «ухаан ойндо багташагүй убайгүй харша ябуулга» болоно.

Индиин «Соушелист Индиа» гэжэ журнал иимэ асуудал табина: Хамаарангүй байха найдуулга Пекинэй хээгүй һаань, Вашингтон иимэ ухаагүй бүдүүлиг аашaяа хэр үргэлжэлүүлхэ һааб?» «Иимэ оршон байдалда Пекинэй «хуурмаг революционернүүдэй» дүлии балай болоод байһан ушар адагынь гайхал үүсхэнэ» гэжэ тэрэ журнал бэшэнэ.

(ТАСС).

ДОГОВОРНУУДЫЕ ЭСЭСЛЭН БАТАЛХА ЭРИЛТЭ ТАБИНА

БОНН. (ТАСС). ФРГ-гэй правительство 1972 ондо бэелүүлэгдэхэ политическэ хэмжээ ябуулгануудай түсэб хараалаа. Правительствын түсхай түлөөлэгшэ фон Вехмар Баруун Германиин радиогоор үгэ хэлэхэдээ, тэрэ түсэб тухай мэдээсэбэ. СССР болон ПНР-тэй ФРГ-гэй баталһан договорнуудые Баруун Германиин Бундестагаар эсэслэн баталуулга тэрэ түсэбэйнь шухала пункт болоно. Эсэслэн баталалгын гурим тушаа хэлэхэ зуураа, Вехмар иигэжэ мэдүүлбэ: правительствын һанамжын ёһоор, эдэ договорнууд Бундесрадаар (газар нютагуудай палатаар) баталагдаха ёһогүй. Юундэб гэхэдэ, конституциин ёһоор, энэнь Федерациин этигэмжэдэ хабаатай гадаадын политикын асуудал болоно бшуу. Договорнууд тухай шиидхэбэри парламентаар гаргагдаха гээд хуулияар хараалагданхай юм гэжэ [illegible] лэгшэ [illegible].

Баруун Германиин тон олонхи хүн зон Брандт-Шеелиин правительствын зүүн зүгтэ хабаатай политикые һайшаана. Гэхэ зуура, энэ политика бэелүүлгэдэ эсэргүүсэдэг этэгээдүүд Баруун Германида үшөөл бии байһаар. Тиимэ этэгээдүүд ХДС—ХСС гэжэ эсэргүү партинууд дотор эшээлэнхэй. ХДС-эй хүтэлбэрилэгшэ хуушан сагай, буруу һүрэһэн политическэ хараа бодол баримтална, Москвада, Варшавада гар табигдаһан договорнуудые буруушааха элдэб эсын шалтагуудые бэдэрнэ.

Гэбэшье, бодото байдалые зүбөөр ойлгодог хүнүүд эсэргүү талынхидай дундашье бии боложо байнхай. Федеративна Республика хуушан харгыдаа оробол, политическэ тон ехэ бэрхэшээлнүүдые өөртөө тохёолдуулха гэжэ тэдэнэр ойлгожо эхилэнхэй.

БУРУУШААЛАЙ БЭШЭГ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Холбоото Штадуудай правительство Вьетнамда, Лаосто, Камбоджодо эсэргүү ээрхэг түримхэй бүхы ябуулгануудаа энэ дары болюулха, тодорхойлон хэлэбэл, эдэ оронуудые бомбодолгоёо, тэдэнэй газар дээгүүр американ авиациин тагнуулай ба бусад ниидэлгэнүүдые хэхыень болюулха ёһотой гэжэ «Вьетнамда эсэргүү дайе буруушаадаг ветеранууд» гэһэн американ эмхиин бэшэг дотор тусхайлан тэмдэглэгдэнэ. Иимэ бэшэг Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин Аюулгүйн Соведтэ хүргэгдөө.

Вьетнамдахи дайе буруушаадаг ветерануудай делегаци (энээниие О. Хуббард толгойлно) Аюулгүйн Соведэй түрүүлэгшэ И. Б. Тэйлор-Камара (Сьера Леоне гэжэ гүрэнэй түлөөлэгшэ гэгшэтэй уулзажа, бэшэгэйнгээ текстые тэрээндэ барюулһан байна.

Урда Вьетнамдахи политическэ мүрдэлгэ хэһээлгые дары болюулха тухай, тусхайлан хэлэбэл, Тхиеугай хархис засагаархидаар, политическэ хэрэгээр түрмэдэ хаагдаһан бүхы хүнүүдые сүлөөлхэ тухай эрилтэдэ бэшэгэй авторнууд онсо анхарал хандуулна.

ПАКИСТАНАЙ ПРЕЗИДЕНТЫН МЭДҮҮЛГЭ

РАВАЛПИНДИ. (ТАСС). Пакистанай президиум З. А. Бхутто Карачида болоһон олоной митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ: Фронтнууд дээрэхи пакистан сэрэгүүдэй байдал һайн, эдэнэр добтолно, дайн байлдаагаа гурбан һараһаа зургаан һара хүрэтэр үргэлжэлүүлхэ хаба шадалтай гэхэ мэтээр Пакистанай хархис засагаархид шашалдан, арад зоноо мэхэлдэг байгаа гэбэ.

«Онгосынь шатажа байха» үедэ засаг абаа һэм. Шиидхэгдэхэ ёһотой асуудалнуудые шэнжэлэн элирүүлхэ, Индитэй ямар харилсаа тогтоохо ёһотойгоо тодорхойлхо оролдолго гарганаб гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Индостанда болоһон хёмороое амгалан аргаар заһаруулан зайсуулха тухай хэлсээнүүдые Индитэй хэхээр бэлэн байнаб гэжэ Бхутто мэдүүлээ.

Муджибар Рахманиие сүлөөлхэ гэжэ шиидэһэнээ президент лаблаба.

В. БРАНДТЫН ИНТЕРВЬЮ

БОНН. (ТАСС). ФРГ-гэй канцлер В. Брандт «Бунте Иллюстрирте» гэжэ журналда интервью үгэхэдөө, зүүн, баруун зүгүүдэй хоорондын харилсаан тушаа хэлээ.

Европын социалис гүрэнүүдтэй харилсаае саашадань хүгжөөхэ ФРГ-гэй правительствада шэнэ 1972 он соо ехэ удха шанартай байха гэжэ В. Брандт онсолон тэмдэглэбэ. «Советскэ Союз ба Польшотой хэлэн договорнууд эсэслэн баталуулхын тула ойрын һарануудта парламентскэ хүдэлмэри ябуулха ушартай болонобди» гэжэ тэмдэглэбэ. Тэрээнһээ гадна, канцлерай хэлэнэй ёһоор, Чехословакитай хөөрэлдөөнүүд үргэлжэлүүлэгдэһээр байна.

ФРГ-гэй правительство ГДР-тэй договорно харилсаа туйлаха гэжэ оролдохо болоно.

Окинавын асуудалаар япон-американ хэлсээнүүдтэ эсэргүү тэмсэл Японой аралнуудта ябажа байнхай. Япондохи Америкын сэрэгэй баазануудые үгы хэхын түлөө тэмсэл ажалай гурим һайжаруулха, салин хүлһэ дээшэлүүлхын түлөө тэмсэлтэй жэгдэ ниилэнхэй. Ороной бүхы промышленна предприятинуудта митинг болон демонстрацинууд үнгэргэгдэнэ

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: демонстрантнуудай колонно Токиогой үйлсэдэ.

ТАСС-ай фотохронико.

ЮАР-ай түмэр замшадай забастовко

ЛОНДОН. (ТАСС). ЮАР-ай баруун урда хубидахи овамбо гэжэ угсаатай мянган африкан түмэр замшад забастовко хэбэ. Энэнь гурба неделиин турша соо үргэлжэлжэ, Урда-Африкын Республикын олон районуудые эзэлбэ. Эндэхи шахтёрнууд буһалгаалһан түмэр замшадтай һаналаа нэгэдэн, забастовко соносхоод, салин хүлһыень нэмээхэ, ажаллаха арга боломжыень һайжаруулха, контрактнуудые хубилгаха эрилтэ табиба. Дүн хамта 11 мянга гаран африкан хүдэлмэришэд буһалгаалжа байнхай гэжэ «Таймс» газетэ мэдээсэнэ.

ПРАВДА БУРЯТИ...

Нэгэдэхи хуудаһанда: «1... оной хараа түсэбүүд уряал... — Түрүү бэшэг. Вьетнам ар... тай һаналаа нэгэдэлгын ... тингнүүдһээ. Нютаг нютагай ... нин.

Хоёрдохи хуудаһанда: ...ряадай Автономито Совет ... циалис Республикын хуули.

Гурбадахи хуудаһанда: ...ряадай Автономито Совет ... циалис Республикын хуули.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: ...ряадай Автономито Совет ... циалис Республикын хуу... Хилын саанаһаа.

СЭНХИР ЭКРАН

МОСКВА. 16.00 — Һүү... һонинууд. 16.15 — «Цирк... галнууд». 17.00 — Эфи... «Молодость». «А ну-ка, деву... ки!»

УЛААН-ҮДЭ. 18.30 — Ү... бүүдтэ зорюулагдаһан «Зв... дочка» тележурнал. 19.10 ... «Пионерия» — киножурн... 19.20 — Телепанорама 19.... — Концерт. 20.00 — «Асу... ты-харюусанабди». 20.20 ... Киноаяншалгын альманах.

МОСКВА. 20.40 — «М... социализма». 21.10 — «... мый светлый дом». О. Фоки... гай шүлэгүүд ба дууну... 22.00—А. Н. Скрябинай тү... һөөр 100 жэлэй ойдо зорю... лагдаһан концерт. 23.15 ... «Наши соседи» гэжэ мини... тюрнуудай телевизионно теа... 24.00—«Время» информацио... но программа.

САГАЙ УЛАРИЛ

Мүнөөдэр республика дото... най үүлэтэйшэг байха. Бай... шадар, Баунтын аймагта ба... зэргэ саһан орохо. Баруун ур... һаа һулахананаа һалхилха. Те... пература 15—20. Баунтын, Х... рамханай аймагуудаар 20—2... Байгал шадар 7—12 граду... Улаан-Үдэдэ һүниндөө 28—3... үдэртөө 18—20 градус хүй... байха.

Январиин 8-9-нэй үдэрнүү... республика дотороо үүлэт... шэг. Хойто-Байгал шадар ба... зэргэ саһатай байха. Баруу... тээһээ һулахан һалхилха... Температура һүниндөө 22—... Ахын, Түнхэнэй, Захаамин... аймагуудта 27—32, үдэр... 11—16 градус. Байгал шад... һүниндөө 14—19, үдэртө... 6—11 градус хүйтэн байхаа... хүлеэгдэнэ.

Редакторай орлогшо
М. Н. НИМАЕВ.

Манай адрес, телефонуу...

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленин... 35. Телефоны: редактора — 54-54. приёмная — 54-93. за... редактора — 68-08. зам. реда... тора — 62-62. ответ. секретар... — 50-52. зам. ответ. секретар... — 36-76. отделы: партийно... жизни — 60-91, сельского х... зяйства — 64-36. 63-86. пропа... ганды и агитации — 56-23. пр... мышленности и строительств... — 61-35, советского строитель... ства и быта — 69-58. культуры... и школ — 6 21. писем и раб... сельхоров — 7-81. информаци... — 34-05. общественная приём... ная — 56-62. машинное бюро — 57-63. фотолаборатория — 33-61.

Н-03311. Заказ № 1152.